

PANNONTÜKÖR

KULTURÁLIS FOLYÓIRAT

www.pannontukor.hu

2023|4

EGYMONDATOK

Didi Xénia: Májusi mondatok	3
Tóth Norbert: Imondatok	8

SZÉPIRODALOM

Molnár Krisztina Rita: Mesterek	12
Kerényi Tamás: gyakorlás; remélem én is; példabeszéd a kert fontosságáról	14
Balogh Ádám: Fóbia 5.	19
Tatár Sándor: Konfetti, ó	21
Szabó Benedek: Hagyaték	22
Szenási Miklós: A forgolóadás szelleme; Azé, aki; Most még	24
Szolcsányi Ákos: Erkély kiadó Vol3 (2021/6; 2023/6)	27

KESZTHELYI SOROK

Szálinger Balázs: Nagybányai vászon	31
Lángi Péter: Élmények múltó időben; Szép ez az élet; Emberyi úrök	32
Cséby Géza: Mint álmos békák apadó kútban	35
Nagy Antal Róbert: Áttúrzált rajtam	37
Rajnai Rotter Csaba: Csongor (részletek egy készülő regényből)	38
Mihail Alekszejevics Kuzmin: Patakok; Ghazal; Tán utoljára hívlak szerelem (Lángi Péter fordításai)	46
Janina Osewska: almával teli kert; A csendhez (Cséby Géza fordításai)	49
Kazimierz Burnat: Kávé; NN (Cséby Géza fordításai)	53
Rudy Alfonso Gomez Rivas: A tenger partján; A bennünket figyelő füst meghatározhatatlan nyoma; Az idő (Cséby Géza fordításai)	56

HELYTÖRTÉNET

Kulcsár Bálint: Üdvözet a szülőföldre – Mező Ferenc olimpiai bajnok levelei Pálffy László pölskefői földbirtokoshoz	60
--	----

TÁRSMŰVÉSZETEK

Németh Attila: Szekkek budikkal és budik nélkül – Tóth Norbert képzőművész kiállítása Jánossomorján, a Glázer-Kozma Galériában	83
Pánczél Petra: Balatoni klisék precízen szerkesztett karikatúrákon – Herkli Máttyás Barnabás kiállítása Mindszentkállán	88
HÍREK	94
SZERZŐINK	96

IMPRESSZUM

Alapító főszerkesztő: Pék Pál

Szerkesztőbizottság:

Cséby Géza (Keszthely)
Németh János (Zalaegerszeg)

Szerkesztőség:

Bubits Tünde – főszerkesztő
Nagygéci Kovács József – főszerkesztő-helyettes
Juhász Tibor - szerkesztő
Molnár András - szerkesztő

Bence Lajos – munkatárs
Szálinger Balázs – munkatárs
Vörös István – munkatárs

Szeglet Lajosné Dömötör Annamária
olvasószerkesztő

Online: www.pannontukor.hu

Online-főszerkesztő: Nagygéci Kovács József

Készült Zalaegerszeg MJV és Nagykanizsa MJV Önkormányzata, a Magyar Művészeti Akadémia, Nemzeti Kulturális Alap, Magyar Kultúráért Alapítvány, Petőfi Kulturális Ügynökség és a SolarGold Trade Zrt. támogatásával.

Szerkesztőségi cím:

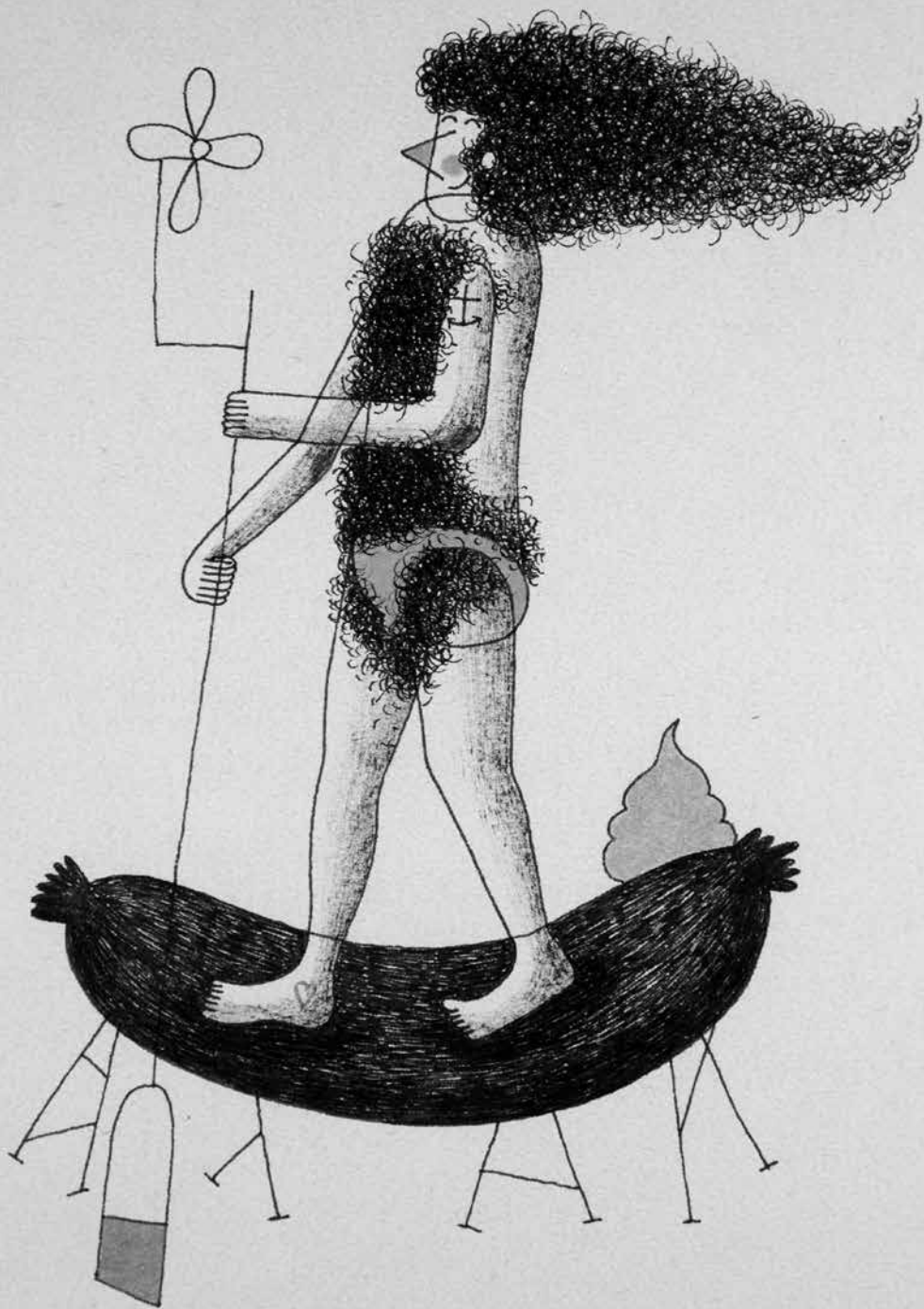
Pannon Tükör Szerkesztősége, 8900
Zalaegerszeg, Landorhegyi út 21.
Tel:06/92 951-513
E-mail: pannontukor@gmail.com

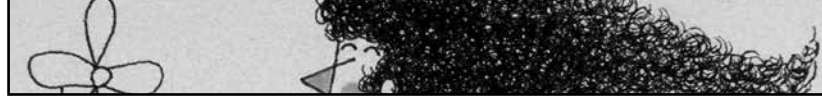
Kiadja a Pannon Írók Társasága
Felelős kiadó: Gyimesi Endre elnök

A lapszám megrendelhető
a szerkesztőség e-mail címén.

ISSN 1219-6886 (Nyomtatott)
ISSN 2732-0510 (Online)

Lapterv:
Náspáng Grafika
Nyomdai munkák:
Göcsej Nyomda
8900 Zalaegerszeg,
Bajcsy-Zsilinszky tér 2.
E-mail:info@gocsejnyomda.hu

Didi Xénia

Májusi mondatok

Május 1.

Debrecen. Egy nő áll kora reggel a szálloda erkélyén, és a város főterét nézi elrévedve. Hosszú út van mögötte, tegnap érkezett. Este már olyan fáradt volt, hogy csak annyi ereje maradt, hogy megmosakodjon, majd azonnal elaludt. Most ott áll a reggeli fényben, szabadon...

Május 2.

Amikor először meglátlak, már három napja megszületél ebbe a világba. Döböntem fedezem fel, hogy a szemed az enyém. Én is örököltem ezeket a szemeket. Az apám szemei. A nagyapád kék szemei.

Május 3.

Keresem a dolgok eredetét, a kiábrándulás forrását, de a templomot elhagyó emberekben a közös pont én vagyok, az egyetlen állandó tényező. Reggelente egy galamb hintázik a villanydrótokon: az Úr figyel.

Május 4.

Arra gondolok, hogy egy hosszú, munkával teli nap után, milyen áldás, hogy van hova megérkezni, hogy van otthon.

Május 5.

A döntéseink olyanok, mint a tükrök. Minden döntésünkben önmagunkat látjuk meg.

Május 6.

Vezetek. Már távolról meglátom a tetemet. Az úttesten egy őz összeroncsolódott teste. Aszfaltra száradt vér. Egy pillanatra ránézek. Élettelen szem mered vissza rám. Egyszerűen ott hagyta valaki.

Május 7.

Elromlott a kávégép. Elő kellett vennem a régi kotyogós kávéfőzőt. Verhetetlen.

Május 8.

Ma továbbképzés van. Szeretem ezeket a napokat. Sokszor érzek magamban valamiféle tompaságot, szellemi merevséget, és hiányzik a teológia közege, a kultúra közelsége. Hiába olvasok sokat, de még így is, amikor csak egyetlen napra eltávolodom mindentől, rádöbbenek, hogy ez a szellemi bezárkózás, a lassú leépülés, a szűklátókörűség térnyerése engem is le tud uralni. De, ezeken a napokon magamhoz térek. Mintha álomból ébrednék. Olyan eleven vagyok. Élettel teli. Eltűnik a mindennapok csalódottsága. Bárcsak több ilyen nap lenne.

Május 9.

Amikor valaki ismeri teljes múltadat és látja a legsötétebb részeit is, mégis marad: ez a szeretet.

Május 10.

A szabadságot sokféleképpen lehet értelmezni. Jézus a szabadságot az igazsággal kötötte egybe. Azt mondta, e kettő nem elválasztható. A szabadságot az igazságban kell keresnünk. Igazság nélkül nincs szabadság. Mindannyian kevesebbek leszünk a hazugságtól.

Május 11.

Azt kérdezi, miért félek? Én mondom neki, hogy a lelkeszség olyan mélyen összeforrott az identitásommal, hogyha nem lehetnék lelkesz, nem lennék többé önmagam. Ordítanék.

Május 12.

Apám haja hirtelen fehéredett meg. Egyik vasárnap vettem észre, amikor leültünk ebédelni. Közben arra gondoltam, hogy belőlem nem lesz többé ember, ha elveszítem őt.

Május 13.

Mindenkinek van titka.

Május 14.

Aki nem hajol meg, eltörik.

Május 15.

Este bementem a városba, egész nap dolgoztam, jól esett vezetni. Ahogyan lassan besötétedett, és az utcán sétáltam a kocsim felé, eszembe jutott egy régi város körvonala, amely már a múltam része, valahonnan emlékeim mélyéről tört elő. Az embereknek fogalmuk sincs, honnan jöttem, mit éltem át, min hozott keresztül az Isten, és milyen erőssé váltam általa.

Május 16.

Reggel bemegyek a piacra, megveszem a piros mályvákat. Elültetem őket, a virágládákat a teraszra teszem. Már kint száradnak a ruhák is. Az asztalon könyv (Claire-Louise Bennett: Tó). Ez már a nyár.

Május 17.

Hosszú ideje nem jártam már Nagykárolyban, a város élettől lüktet, sokat változott, de gyermekkorom helyszíneire még ráismerek, megkérlek, hogy sétáljunk egyet, a kastélynál elmondom, hogy itt ismerkedtek meg a szüleim, a szökökútnál lefényképezel, a ruhám lobog a szélben, elfordítom az arcom, és akkor látom meg a Monument távoli alakját, átsétálunk az úton, és elmesélem neked, hogy amikor gyermek voltam, nagyapámmal mindig itt sétáltunk, már folynak a könnyeim, és érzem, hogy bár tizenöt éve elment, nekem ő még most is, és örökké valóságos marad.

Május 18.

Ma harmincegy éve születtem, az idő súlyként nehezedik rám. Áldozócsütörtök van, a templomban néhány ember előtt prédikálok. Már őszülök, az idő nyomot hagy rajtam. Belül érzek valamilyen nehezen körülírható fáradtságot. Mintha gyorsabban élnek másokhoz képest. Nagyobb terheket kaptam, amelyek idő előtt megöregítik a lelket. Legalább tíz évvel idősebbnek érzem magam.

Május 19.

Öt éve kaptam a palástomat. Az évek már meglátszanak rajta, pedig megvigyázom. Hordozza a múltat magában. Végig simítok a tulipán mintájú paszományon, és már tudom: az lesz a végakaratom, hogy ebben a palástban, szatmári földbe temessenek el. Amikor ezt később elmondom neked, elborul az arcod. Nem akarod hallani, hogy erről beszélek. Mindenki másként fogadja el önmaga elmúlását.

Május 20.

A róka a hídon áll mozdulatlanul. Megdőbbsent a nagysága. A szépsége. Nem fél. Csak néz minket. Nem kellene bejönnie a faluba. Azonnal a többiek elé állok. Egyszerűen ilyen vagyok. Nem gondolom át. De, mindig úgy helyezkedem, hogy védjek másokat. Ilyenkor sosem félek. A róka a hirtelen mozdulataimra megriad. Elfut, elnyeli az éjszaka sötétje.

Május 21.

Este együtt nézzük „A Mandalóri” új évadját, persze, én megint olyan fáradt vagyok, hogy harminc percen belül elalszom, de mégis: olykor kevés kell a boldogsághoz.

Május 22.

Pünkösöd nagyhetében elromlik a nagyharang. Áramhiba. Úgy döntök, hogy leállítatom a harangozást, amíg meg nem javítják. A falu nem érti meg, de az én felelősségem, ezt a döntést nekem kellett meghoznom. Erős jelnek tartom az Úrtól, aki az én olvasatomban, így hív megtérésre mindenkit.

Május 23.

Miközben vezetek, a határban egy héja emelkedik az ég felé. Nézem, ahogyan kitarja szárnyát, és rábízza magát a levegőre. Irigység fog el.

Május 24.

Hallottam róla, hogy beteg lett. De, amikor elmentem, hogy vigasztaljam, olyan hitet láttam benne, mint még senkiben. Áradt belőle az öröm és a hála. Nagyon régen nem szégyelltem már így magam. Mindenem megvan. Mert van még időm. Meg kellene becsülnöm.

Május 25.

Abból is tudom, hogy öregszem, hogy egyszerűen nem tudok már éjszakázni. A húszas éveimben, ha egész éjjel koncerten voltam, és csak hajnalban értem haza, ittam egy kávé, átöltöztem, reggel nyolckor már bent voltam az egyetemen. Most egyszerűen elalszom, ilyenkor nagyhéten sokszor munka közben, miközben éjjel írom a prédikációt, ott alszom el az íróasztalnál égő villany mellett. De, eltelt tíz év.

Május 26.

Carla's Dream.

Május 27.

Márk evangéliuma 10. rész 17-27. versek

Május 28.

Pütkösd vasárnap sokat vagyok úton, lassan kiüresedő falvakon vezetek át, ettől nehéz a szívem, aztán a májusi fénybe tartom arcomat, viszem az evangéliumot, osztom az úrvacsorát, és mégis hiszek.

Május 29.

„Szia Anya! Iszunk egy kávét?” „Igen, gyere. Várlak!” Szeretem ezeket a napokat, amikor lemegyek, hogy kávézzunk egyet. Közöttünk a konyhaasztal mennyi titok őrzője.

Május 30.

Úton vagyok, fél napon át vezetek, megállok egy pihenőhelyen, a kocsinak dőlve eszek, amikor megérkeznek a motorosok, fáradtak, izzadság szaguk van, sokkal nagyobb utat tettek meg, mint én valaha, cseh rendszám, nézem őket, amíg észre nem vesznek, valamit egymás között beszélnek, aztán az egyik felém lép, érzem, ahogyan a testem megfeszül, alapvető védekezési ösztön, megáll előttem, rám mosolyog, felém nyújtja a termoszt, közöttünk a meleg kávé illata a közös nyelv, értjük egymást: mind utazók vagyunk.

Május 31.

Vezetek. Előttem az út végtelensége feloldoz.

S.D.G.

Tóth Norbert

1mondatok

Június 1., csütörtök

Tollat, papírt! – kiáltanám, ha nem lennék iszonyat másnapos.

Június 2., péntek

Jaroslav néha felkiált a terpendingőzből: Munka! Munka!

Június 3., szombat

Közeleg.

Június 4., vasárnap

Nyílt nap. Nem sokáig maradnak a vendégek a mi műtermünkben.

Június 5., hétfő

Készül a világ legunalmasabb egymondatos hónapja. (Napi pozitívum: Linn és Kornél benézett ma.)

Június 6., kedd

Közeleg.

(Filp Csabi egerszegi főzését lemondják. Kezdődik a mit kezdünk 60 db bőrös csirke felsőcombbal és a csontokkal című performansz, de Sipos Feri gyorsan megoldja.)

Június 7., szerda

Installálás a Liszt Ferenc Hangversenyerem előtt, este fröccs Nemes Csabáékkal. Mindkettő jó volt.

Június 8., csütörtök

Itt van. Én vagyok itt, ott. Péccsett. Össze-vissza beszéltem a szóbeli meghallgatáson.

Június 9., péntek

Tegnap volt, ma festek.

Június 10., szombat

Megérkezett Kínai Csabi és családja. Zoliék beugrottak a városba, ezért én tartom fel őket. Szóval. Kedves, érdeklődő emberek, a Ludvig Nemzetközi Művésztelep nagylelkű támogatói. Este zárás. Rengetegen vannak.

Június 11., vasárnap

A telep rendszert adott az életemnek. Máris hiányzik.

Június 12., hétfő

Újra edzés: bele fogok halni ennyi kihagyás után.

Június 13., kedd

Nagyszüleim sírja méhlegelő. Apámmal rendbe tesszük. A Mama jól van.

Június 14., szerda

Nem is tudom, hogy történt-e ma valami érdekes.
Heti négy nap edzés, és mégis a szerdai pihenőnapot várom a legjobban.
Mintha muszájból csinálnám. Fura.

Június 15., csütörtök

Este nyújtunk.

Június 16., péntek

Egymondatokat gépelni egyujjas kesztyűben + meglett a Simsonom.

Június 17., szombat

Tegnap délután Szombathely Varga Bálinttal. Megnyílt az Urban animals a Képtárban, amit Farkas Imi és Baki Orsi kurált, utána meg TÓT Endre kiállítása az Írókéz Galériában. Sok rég' nem látott barát újra látva. Jó!
Az idős mester egy fotelban ül, Bordács Andrea beszél, de nem halljuk, mert az első sorban álló elegáns pár folyamatosan dumál. Szesze odamegy szólni. Az ír nagykövetnek fordít a szinkrontolmács hölgy. Örülök, hogy ott voltam.

Június 18., vasárnap

Jánossomorján jártam, baseball meccset láttam. A kiállítást felraktuk.
Thanks to Petya and Ricsi.

Június 19., hétfő

Te jó ég, instagramozom!!! Állítólag kell.

Június 20., kedd

„Győzelem! Magyarország-Litvánia: 2-0! Hajrá Magyarok!!!”

„Gratulálok, Polgármester úr!” – a komment.

Június 21., szerda

Sötét Zala. A város, ami saját maga valósította meg a ráaggatott sztereotípiát. Elios-lámpák vannak, fény és felelősségvállalás nincs. Ez már valami, b+. Egy darabig sántítani fogok.

Június 22., csütörtök

Műtermi 44 fok. Felüdülés lemenni a frissítő 34-be.

Június 23., péntek

Attila nekem a Hentes. Megnyitotta a Szekskók budikkal és budik nélkült a Glázer-Kozma Galériában. Norbiék csupaszív házigazdák. Gluténmentes zserbót is intézek.

Június 24., szombat

Kornél adott egy régi bukósisakot, amire rá kellett tennem a kezem. Vándor Csabi rávakuzott. Rajta maradt a tenyerem árnyéka. Háda Fruzsina krumpelit szült. A Buharovok szuperek. (Boycott propaganda – 5. antimilitarista Saloon/Proxy-béke – Kassák Múzeum, Múzej.)

Június 25., vasárnap

Valaki mondta, mennyire unja, hogy minden kiállítás megnyitó zenéléssel indul, és, hogy ez ugyanolyan, mintha egy koncertet festményekkel nyitnánk meg.

Csak úgy felmutatni és átvinni pár képet a közönség előtt. Meg akarom csinálni. Remélem, valaki felkér.

Június 26., hétfő

Szükséges lenne egy kis digitális detox.

Június 27., kedd

– ...@gmail.com. Erre a címre várjuk az illusztrációkat az életről
Köszönjük, öllelek.

– Akkor elég egy kép egy pocsoljáról?

Június 28., szerda

Este Pestre. Pakolás fél 9-kor a Dobozi utcában Mónival, Vándor Csabival és Hevesi Nándival, aztán kocsni el, aztán szállás, aztán gyors fröccs Filp Csabival a Főfotó kocsmájában. Véletlen összefutás Berka Attilával a Fecske előtt. Mindez 3 órán belül. Szeretem ezt a várost.

Június 29., csütörtök

Majdnem a Hunniára szálltunk fel a Pannónia helyett a nagy kapkodásban. Éljen az ifjú pár: éljen Gosia és Isti!

Június 30., péntek

Melókért be a Collab Galériába – Frau Gazdagot mindig öröm látni –, aztán rohanás haza, délután interjú a városi tévében. Fénylő fejjel beszéltem össze-vissza a képzőművészetről.

HERKLI MÁTYÁS: Vigyázz kislány, ha a Balaton partján a hajadat mosod – 2021

Mesterek

Csöngettek. Akkoriban, amikor ez történt, még nem volt kapucsengő a budapesti bérházak kapuján. A csengő a lakásé volt, és egyszerű, vidám dallamot játszott. Még az előző lakóról maradt ránk, nagyjából ez volt az egyetlen a lakásban, amit nem kellett felújítani, vagy kidobni és kicserélni. A rézkilincses, franciaerkélyes, mennyezetrozetta egykor polgári otthon teljesen le lett rohasztva. Beköltözésünk után majdnem mindent fel kellett újítani. Festettünk, mázoltunk, parkettát csiszoltunk. És most elromlott a bojler. A Gutenberg téri ház gangján egy öltönyös, középkorú férfi állt. Aktatáskával.

Meghökkenem. Nem vártam senkit aktatáskával, mondtam neki, hogy valószínűleg félreértés. Ezekben az években ugyanis mérhetetlenül sokan vágtak mindenféle vállalkozásba, számtalan ügynök házalt biztosítási, utazási ajánlattal, kozmetikai vagy tisztítószerekkel. Az ügynöketikkel elvárásai közt hirtelen megjelent a szocializmus éveiben polgári manírnak számító és évtizedekre számúzótt elegancia. Férfiak öltönyben, nők frissen bodorított hajjal, kosztümben házaltak, mindkét nembeli aktatáskával. A rendszer-váltás utáni években jártunk.

Én a pályakezdő tanárok bruttó négyezer forintos fizetéséből éltem, ebből havonta ezerkétszáz volt a lakástörlesztés. Nem engedhettem meg magamnak, hogy ügynököktől vásároljak. Hát nem velem beszél? A hangja ismerős és a cím is stimmel – mondta. Öltönyzesebből összehajtogatott cédulát vett elő, rajta a címmel. Én a gázszerelőt várom, feleltem. Akkor rendben vagyunk, én vagyok az. A gázszerelő. Elkerekedett a szemem. Félreálltam az ajtóból, beengedtem. A konyhában a falnak tolt asztalra tette az aktatáskát. Kinyitotta. Patikarendben a szerszámok, kisimogatva tiszta újságpapír. Aztán a cérnakesztyű. Az újságpapírt kitergegette a kis gázbojler alá a konyhakőre, a mosogatóra, felhúzta a cérnakesztyűt. Nem akarok semmit összeporolni, jegyezte meg. Ha megfojtana, nem lennének ujjlenyomatok, gondoltam, aztán megkérdeztem, kér-e egy kávét. Inkább teázni szokott, ha van esetleg zöldtea, de lehet herba is, azt köszöni, elfogadja.

Az ámulat határozta meg együtt töltött néhány óránkat a délután hátralevő idejében. Ücsörögtem a fehér konyhaszéken a radiátor mellett, néztem,

ahogy dolgozik, ittuk a csipketeát. Filozófiáról beszélgettünk. Mert munka után ezt szerette a legjobban. Kirkegaard-ot vagy Platón-t olvasni. Míg a kis konyhai bojler új életre kelt, nem jutottunk semelyikük mélyére, inkább csak megsimítottuk az alapkérdések felszínét, mint az alászálló madarak a szárnyukkal a vizet. A valószínűtlen délutánt az idők során még kettő követte, amikor a fürdőszobai gázbojler romlott el, aztán a cérnakesztyűs eltűnt az életemből, el is költöztünk.

Megszámlálhatatlan szerelővel kerültem átmenetileg vagy tartósan kapcsolatba azóta, de hasonlóval eggyel sem. Még akkor is így van ez, ha Lajos bácsi, a vízszelőlök lassan családtaggá vált nálunk. Mint valami távoli nagybácsi úgy járt hozzánk két évtizeden át hol az elvízkövesedett csövek, hol az eldugult lefolyó miatt. Végigkísérte a gyerekek felnövekedését, most pedig, hogy már nem tud dolgozni, az ő fia jár hozzánk, megörökölt minket a csöpögő csapokkal. Ez is különleges történet a maga módján, de egész más kategória, mint a cérnakesztyűs, aki tudta, hogy belső cselekedetei függetlenek történetétől, és se Kierkegaardot, se a cérnakesztyűjét senki el nem veheti tőle.

Aztán nemrégiben felderengett egy újabb csoda lehetősége. Félve mondom, mert még csak bimbózó az ismeretségem a szobafestővel, és annyiszor kellett csalódnom. De már kétszer eljött, hozta magával a lézeres távolságmérőjét, ami számomra maga volt a varázslat. Tudom, hogy hétköznapi munkaeszköz, de már annyi mekkmesterrel volt dolgom az elmúlt években, olyanokkal, akik írni sem tudtak, és akik helyett én méregettem az édesanyámtól örökölt szabócentivel, amit éppen mérni kellett. Na, de ez az ember a lézeres távolságmérővel a második alkalommal, amikor a mázolás dátumában is megegyeztünk, csinált valami furcsa méregetés közben. Kávét főztem neki, így nem láthattam, hogy leborította a kis színes kavicstornyt, ami a párkányon áll. Amikor újra felé fordultam – cukrot? tejszínt? – látom ám, hogy hatalmas férfikezének festésben megvastagodott ujjáival a kis színes kavicsokat rakosgatja egymásra. Mit csinál? – kérdeztem ijedten. Felépítem, rikkantotta vidáman. De miért borította le? Hát, hogy felépíthessem, így a válasz, és akkor már sejtettem, hogy rendben vagyunk. Aztán még szóba hozta a házában berendezett múzeumot, amit az erdőben fémkeresővel talált második világháborús katonasisakok alapoztak meg. Még mást is mondott, a ritka betegséggel otthon nevelt gyerekükről, aki soha, de soha nem mehet ki az utcára, és ami miatt a feleségével tizenöt éve nem voltak sehol kettesben, de azt már nem mesélem el, mert ide csak az tartozik, hogy újra találkoztam egy mesterrel, aki megtalálta a kiutat a szorongás szédületéből.

Kerényi Tamás

gyakorlás

az emeleten fel,
aztán jobbra,
ott kell jelentkezni,
kezembe nyomnak
egy űrlapot,
odaadom neked,
jó lesz ezt gyakorlás
gyanánt,
te más vagy már,
mint én voltam,
egyre inkább múlt időben
érezem magam,
talán
az angolszász oktatás
a kulcs,
megmondták ezt
az utolsó magyarországi
munkahelyemen,
amikor elbúcsúztam,
hogyan néz ki,
mi lelépünk,
jól teszed,
mondta az egyik kutató,
a lányom is,
mikor visszajött az usából
teljesen más lett,
ott a légkör olyan
az iskolában,
hogy magabiztossá vált,
kész is vagy,
pipázd ki a betegségeket,
egyik se volt,
ja, thickeld ki,
az kullancsot is jelent,

tudom,
sokat beszélek,
hát kivel tegyem,
aláírok,
ott jön a nővér,
bevezetnek egy szobába,
megyek veled,
fecskendő az orrba,
mindkét lyukba, egy-egy fújás,
ez egy ilyen modern oltás,
a végén kapunk matricát,
lehet hordani,
hogyan bátor voltál,
tudod,
én nem félek a tűtől,
érted, miért,
az előéletem,
azt mondják,
érzékenyebbek lettünk az influenzára,
mint az amerikai indiánok,
nem véd az immunrendszer,
a gyereked angol lesz
magyar ősökkel,
ami igazából már mindegy is,
lehet,
el kell vágni,
kiszedni,
mint egy vérszívót.
én tényleg nem tudom
már,
mi ebben a jó,
szavak által konstruált valóság,
lehet hogy ez a ritka nyelv hordozza a bajt,
bacillus,
vírus,
hibás gondolkodás,
amit kijavít majd az idő,
a beolvadás.

remélem én is

együtt a család,
Ausztráliában,
Magyarországon,
a föld alatt,
énekelünk,
kibontjuk az ajándékokat,
aztán karácsonyi menü,
a konyhában keveredik
az angol,
a magyar,
gyerekeknél a beszédben is,
égnék a fények,
és halkán leesik egy tűlevél,
egy álmomat mesélem
a székelykáposzta közben,
Ady Endre
egy szobában lakott,
benyitottam hozzá,
meghalt,
mégis élt,
nem tudom,
tisztában volt-e ezzel,
meszelt falra verseket írt,
textil bevásárlószatyrokra rajzolt,
egész jól,
mennyire életrevaló
ez a Bandi gyerek,
gondoltam,
biztos veszik a cuccait,
mint a cukrot,
lebomló, természetes,
lehet, mikor alszunk,
az egy másik valóság,
szeretném azt hinni,
a halál után ott élünk,
remélem, én meg,

mondjuk,
pólókat tervezek
majd
valaki álmában,
ezen nevetünk,
átsuhan egy sereg angyal,
az ünnepi asztal felett,
gyorsan szedek újra, mert
lehet, ez a kapuzárási pánik,
hogy mindig ilyenekről írok,
ez a félelem
attól, hogy közelebb és közelebb kerül,
de hát mit tegyek,
ha engem tényleg üldöznek.

példabeszéd a kert fontosságáról

dédapád rendőr volt,
pont azokban az időkben,
és bujkálnia kellett
a kertek alatt,
aztán
kitüntetést kapott
az „ellenforradalom ellen
tanúsított helytállás” miatt,
pedig nem volt semmi hősies
az egészben,
csak
egy napszámosnak kitörést jelentett
ez a szakma
a háború után, amiből
sebesülten jött vissza,
másik dédapád pedig
kiállt a szovjet tankok elé,
hogy itt jó kommunisták laknak,
ne lőjék szét az üzemet,
aztán később
megverték a rendőrök az őrson,

és éjszaka
sírva kértek tőle
bocsánatot,
mert csak így mertek
eljönni,
bujkálva,
a kertek alatt,
ez a kettő ér össze,
benned,
talán elsimul,
vagy épp hogy
tajtékot vet,
sors,
vagy
végzet,
mikor valami érthetetlen
történik veled,
talán épp
az egyik őszöd
csinált megint valamit,
és látod,
az is baromira fontos,
hogy az embernek
legyen egy kertje.

Balogh Ádám

Fóbia 5.

Jó magának, mindig a jelent rögzíti, amikor fotóz, én meg sokáig mindenhol voltam, csak a jelenben nem, amikor írtam a regényeimet. Mindig olyan világban jártam, ahol sokkal otthonosabban mozogtam, mint abban, amiben élek és vártam az éjszakákat, hogy újra visszamehessek a helyszínekre, ahol a történetem játszódott, és nem a saját jövőmet terveztem, hanem a szereplőimét, egész nap az ő jövőjükben jártam, ami akkor vált jelenné, amikor leírtam. Könnyen mondhatná, hogy az íráshoz nem kell más, csak az ember agya, meg egy toll, vagy klaviatúra, na persze, de mi van, ha az ember fejében sötétség van, akkor mit rögzít, ha nem lát semmit? Mondja, maga tudna élni fény nélkül? Hogyan fotózna, ha sötétség borulna a világra? Nekem sokáig a bor volt a fény, minden alkalommal, amikor írtam, kibontottam egy üveg bort, elkezdtem inni, út közben néha lecsúszott egy keserű is, és azon vettem észre magam, hogy csak akkor tudok írni, ha iszok és minél többet írtam, annál többet ittam, olyan volt nekem ez, mint egy atomvillanás, ami után egy féregjáraton azonnal átcsúsztam a történetembe, ahol mindent láttam és éreztem, csak le kellett írni, amit a belső hang diktál, de sokszor annyira gyorsan mondta, hogy szinte lehetetlen volt rögzíteni. Aztán egy idő után a bejárónőm megjegyezte, hogy neki nem tisztje beleszólni, de talán túlzás, hogy még csak szerda van, de nyolc üres palack, meg egy kiürült unicumos üveg van a konyhában, én pedig erre, hogy nem sokáig lesz így Manyikám, kész ráfizetés az irodalom, múltkor is kiszámoltam, hogy egy fejezet megírásához mennyi bort ittam meg és ezt rögtön forintosítottam is és arra jutottam, anyagilag nem éri meg egyáltalán ez az egész, mert többet költök italra, mint amennyi a bevételem lesz majd a könyvből, és azt csak nem mondhatom a kiadónak, hogy mennyit költöttem borra, ez volt a menetjegyem a történetbe, kérem az útiköltséget megtéríteni. Említette, hogy jelenleg most nincs fényképezőgépe, nem tud dolgozni. Irigylem magát, hogy ennyi feltétele van a művészetének. Nálam mindig itt a laptopom, de képtelen vagyok írni, amióta nem iszok. Várom a pillanatot, amikor valami elindítja a gondolatot és rögzíthetem azt, de sötétség van bennem, és ha tényleg a bor az ára a fénynek, akkor vállalom, hogy inkább legyen sötét, mert amennyire szeretem írni a történeteimet, annyira élvezem is a jelent, ami évekig csak tranzitória volt. Gondolja csak

el, hogy mit ér a fényképezőgépe, ha nem tud bele filmet fűzni. Csak nézi a világot a keresőn keresztül és ha megnyomja az exponálógombot, legfeljebb a zárszerkezet használódik el, rögzíteni semmit nem tud. Talán magának sokkal rosszabb, mint nekem, hiszen a maga története a jelen, amiből nem tudja rögzíteni azokat a pillanatok, amikből összeáll az egész. Ha választanom kellene, akkor azt a verziót semmiképpen nem választanám, amiben látom a történetemet, de nem tudom rögzíteni. Akkor már inkább a sötétség. Mondja, maga hogyan döntene, ha csak olyan feltétellel kaphatná vissza a gépét, hogy csak akkor fotózhatna vele, ha megiszik egy üveg bort? Vajon szerdára összegyűlne magánál is nyolc üveg? Maga szereti annyira a fényképezést, hogy akár folyamatos ivásra kárhozná magát érte?

Hallgattam ezt az író és arra gondoltam, hogy pár napja még azt mondtam volna, hogy bármit megadnék azért, hogy visszakapjam a gépem, de ebben a pillanatban azt érzem, hogy másképpen vagyok a jelenben, mint eddig, nem akarom rögzíteni mindenáron, élvezem, hogy nem csak pillanatokban látom a történetet, hanem egészében, és nem dobom el rögtön a képet, miután megszereztem, nem fordulok rögtön egy másik pillanat felé, hanem hosszan szemlélem és biztos vagyok benne, hogy ha itt lett volna a gépem, lefotóztam volna az író és talán egy mondatnál többet nem váltottam volna vele. Az én kamera nélküli jelenem a világ hasonló felismerése, mint ahogyan ő fedezi fel az őt körülvevő világot. Sokszor az én fényképész jelenem nem több fotóknál, közöttük az eltelt idővel, ami néha annyira sivár, mint a sötétség az írói fejben.

Tatár Sándor

Konfetti, ó

Szebb lesz majd vajon visszanézve, rímbe szedve?

Úgy emlékszünk majd vissza rá, mint víg szerepre?

S jobb, hogy régen megszűntünk űzni délibábot?

Hidd el: amiből kimaradtál, nem hiányzott.

Véleménycunami (darabra, nem sokféleségben),

jótanácsbörze, indulatvillámhárítók,

véleménybuborék, igazodás, szőrmentén-fogalmazás és

provokatív sarkosság, kényszeres öndokumentálás

„közösségi” weboldalakon – minden zegét-zugát

kiismertük a jelmez- és kelléktárnak, és persze

ki is szolgáltuk magunkat a konfekcióból; ha egyáltalán,

akkor csak az elején téve föl a kérdést:

kellett volna-e, lehetett volna-e bármi „merőben újat”

kitalálnunk?

(Odébb helyezni pár méterrel a kifutó kerítését:

ez is valami – legtöbbünknek ennyi sem sikerül;

de ki akarná ezt érteni *mámorító szabadság* alatt?)

...Lassan persze mindez közömbös „lesz”:

(így is) eltelt az életünk.

Hagyaték

Az irodalmár nyaranta vidékre utazott, hogy a legforróbb napok ne a fővárosban találják. A pesti meleget fullasztónak, a vidékit csak bágyasztónak találta, bár az életmű gondozásnak egyik sem kedvez. Az irodalmárnak – aki Nemesvölgyi Alfréd, a monarchiabeli grófi család utolsó leszármazottja műveit kutatta – éppen ez volt a feladata. Ez a Nemesvölgyi volt az utolsó nagy Nemesvölgyi, aki még igazi arisztokrataként élt és alkotott. Vidéki birtoka, gyümölcsöse, kúriája, és persze kiterjedt baráti köre volt a grófnak, de irodalmi hagyatéka is figyelemre méltó, és nem kevésbé jelentős.

Szerencse, hogy az irodalmár szerény ember volt, és nem irigyelt Nemesvölgyitől sem barátot, sem birtokot, sem irodalmi hagyatékat. Elolvasott száz- meg százoldalnyi leírást a birtokról – a gróf előszeretettel írt zsáner-novellákat az ottani tájról –, a gyümölcsösök pompás terméseiről, meg a kerti filagóriáról, aminek kilátása a *nyugati ég vörösben úszó cifra báránykái-ra* nézett. A gróf írásaiból az is kiderül, hogy a birtokon a szüreti multságok is igen pompásak voltak, a vendégseregnek nemritkán ötvenakós hordót vertek csapra. Ilyenkor Nemesvölgyi gróf – előkelő társasága, illetve a maga kedvére – fiatal hölgyeket rendeltetett, akik *karcsú hattyútolként libbentek az úri ölekbe*.

Az irodalmárt ezek a multságok hidegen hagyták, de a gróf levelezésében néha mégis talált valami bosszantót. Nem is azért, mert a grófnak a legbefolyásosabb körökből kerültek ki levelezőpartnerei – rendszeresen írt hercegeknek, nagyköveteknek, városi jegyzőknek –, hanem mert szoros kapcsolatot ápolit a Magyar Királyi Folyam- és Tengerhajózási Részvénytársaság elöljáróságaival is. Gyakran emelt szót az *előkelőbb hajózási körök érdekvédelmi törekvéseinek* elősegítéséért, vagy a vonatkozó adóterhek csökkentéséért. Nemesvölgyi ugyanis nagy lelkesedéssel hajózott, az elsők között volt, aki tengeri nyaralójához saját stéget csatoltatott. A kéziratok tanúsága szerint a gróf lelkesen vezette körbe társaságát ezen az *egyhajós kikötőn*, amire az *új arisztokrácia legfőbb vívmányaként* tekintett.

Ez, mint Nemesvölgyi részletes visszaemlékezéseiből tudhatjuk, csak részben alakult így, a vagyonos urak kezdetben nem lelkesedtek a hajózásért. Később aztán megszerették. A hajózás lassan úri kiváltság lett, és máig az is maradt. Az irodalmár sokszor eljátszott a gondolattal, milyen lenne,

ha egyszer ő is hajóra szállhatna, pedig a tengert se látta soha életében. Elképzelni viszont nagyon is szerette – Nemesvölgyi gróf is sokszor foglalta prózába a *horizontig futó azúrabrosz végtelenjét*.

Az irodalmár jobban szerette inkább saját magára szabni a tengert. A tájat mindig párás hajnali időben képzelte el, amikor a víztükör lassan elválik az éjszakai égtől. Lomhán világosodó kékellés. A kikötött csónakok álmosan ringatóznak a stég mellett, amin az irodalmár végigsétál a saját csónakjáig. Beszáll, és az égre néz. Kormoránok vitorláznak a város felé. Az irodalmár türelmesen eloldja a kötelet, majd széles mozdulatokkal beeev. A reggel már a nyílt vízen találja.

HERKLI MÁTYÁS: Too drunk to fuck! – 2021

Szénási Miklós

A forgolódás szelleme

Napkeltekor érkezik.

Még innen vagyok
az ébrenléten, de már túl
a sötéten, ahonnan a telefonom
segített kikapaszzkodni.

Ez a nap is az enyém lesz,
ott vagyok a közepén, eleinte mint
fásult úrhajós az ismeretlen
bolygó hóviharában, aztán
ahogy a villamosvezetéken
remegő esőcseppek, utazásra
készzen az erősödő szélben.

A ravasz görög hajóshoz hasonlóan
próbálom elkerülni a szirteket
és a távoli szobákban intézkedő
démonokat, akik miatt
minden nap közelebb kerülünk
a peremhez. Onnan már csak
zuhanni lehet a világot tartó
teknősök ráncos teste mellett.

Miközben ébren vagyok,
próbálom elképzelni, hányféle
életem lehetne.

Nem vagyok benne
biztos, hogy amit hallok, az valóban
a tenger és a kagylók dala.

Azé, aki

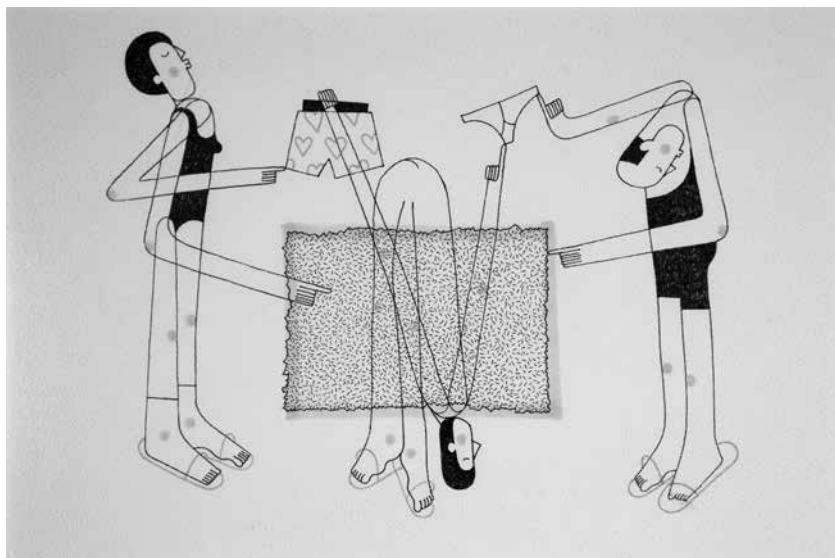
A tengert akarta látni,
a hold homokdombjain
hagyni lábnyomát,
ahol a nyulak királynője
ezer esztendeje elhajította
tiaráját. Arra gondolt,
azé az ékszer, aki meg-
találja. Azé a hold, aki
zászlót tűz ki rá.
És a tenger? Aki gépen
száll fölébe, hajón
hasítaná vagy fúró-
tornyokkal és hálókka-
l szórja tele? Aki fövenyről
nézi, átkot mond rá,
vagy napolajos testét
simogattatja vele?
Akinék vér folyik
az ereiből, vagy aki
keserű mézen sem utazott
soha, csak előbukkant
a fátyolosan közeledő
estéből, mint valami
leárazott ruha?

Most még

Kinek a gondolataiból érkeztedél
te, mondat, és miért keveredett össze
minden részleted, hogy csak nézlek
bizonytalan tekintettel,
ki vagy valójában és én ki vagyok?
Azzal a hideg szomorúsággal
fordultál elém, ami
a könnyezni képtelen férfiakat

soha nem fogja lenyűgözni.
Úgy akasztanálak fel száradni
eső után, mintha a kötél, amit
a körtefa ágára hurkolt anyám,
a másik végével az ereszkedő
nap vörösébe kapaszkodna.
Ott fekszem a fűben, térdemen
hangya, a szőlő levelei között
szél jár. A könyvet, amit reggel
olvastam, Alexandre Dumas írta.
Húsz év múlva már nem veszem
elő újra és újra. De most még
elég időm van eltékozolni
mindent, ami lehetnék.

HERKLI MÁTYÁS: Mindig legyen nálad törülköző! – 2020

A múlt hónapban beláttam, hogy jó vagyok, legalább annyira, hogy ne kelljen azon gondolkodnom, jó vagyok-e. Ez tehát értékítéletként nem jelent sokat, de felszabadít, hogy, mint a múlt hónapban említettem, különösebb cicomák és kitérők nélkül egyszerűen ki akarjam fogni a halat. A hal jelenleg: egy másik (kisebb és olcsóbb) albérlet és egy bármilyen munka. Ebben a sorrendben lenne jó, de csak fordítva lehet, mert lakást nem igazán adnak ki, ha a nettóm harmadánál magasabb a lakbér, és a (mekis fizuból, ott töltött időből kiszámított) decemberig járó munkanélküli segélyem harmadából egy lepukkantabb garázs jönne ki valahol Chemnitzben. Közben elutasítják a lakbérkiegészítő-támogatás kérelmemet, mert ahhoz meg túl sok a pénzem. Pech.

Fétisem talán a McDonald's?, kérdezte pár hónapja a német állam megfelelő képviselője kételkedve, hogy PhD-vel mit csinállok ott. Most felemlgettem ugyanennek a hivatalnak ezt a beszélgetést, jelezve, hogy értékesebb munkaerő lennék, ha kicsit tanulhatnám a nyelvet, stabilizálni a középfok körüli szintemet. Menjek integrációs kurzusra, mondták kicsit szigorúan, ott majd elválík, hol is kezdjük a stabilizálást. Június 7-én indul, ide és ide ekkor és ekkor menjek el.

Ott és akkor szintén elég tanácstalanul nézik a CV-met, hát tanítson, fordítson talán, ami őket illeti, ezen a kurzuson a latin ábécét tanítják, meg hogy a nő is ember. Lennék betegápoló-segítő is, próbálkozom fenntartani az érdeklődésüket, most az nagy divat, de hát ilyen pozícióba legalább három évre keresnek embert, jórészt haldoklók utolsó fél tucat kapcsolatának az egyike lennék, az nem olyan, hogy akkor holnaptól más lövi a szószta a bigmacbe, az öregek még azt a távozó ápolót is megsiratják, akit nem szeretnek.

Vár az iroda tehát, szálloda, multi, bárhol, bármikor. Közben német, ha más dolgom nincs, decemberre meglenne a felsőfok, aztán meg csak lesz valahogy. Keresünk tanfolyamot és elmagyarazzák, mi az ügymenet: menjek el Stieglitzbe, ott indul egy C1 tanfolyam nemsokára, meg csináljanak egy szintfelmérést, aztán azt küldjük el a Jobcenternek a kérvénnyel, hogy a munkámhoz kell a felsőfokú nyelvtudás, ők majd jóváhagyják a kérvényt, és akkor mehetek ingyen nyelvtanfolyamra. Remek, egy kérdésem maradt,

kábé hol van Stieglitz Berlinben? Alig másfél óra onnan, ahol élek, de majd megoldom. Jobb dolgom amúgy sincs. Visszajelzek, ezt még írjam alá, hogy itt voltam, hogy folyósítsák a segélyemet, jövő kedden találkozunk, akkor megint írjam alá, ha nincs aláírás, nincs segély.

Elmegyek a stieglitzi nyelviskolába, ott egy orosz nő fogad, várjak, mit akarok, ne, miért ide, menjek máshova. Erősködöm és nem hagyom magam, nyugodt vagyok és makacs. Végül élem tesz egy szintfelmérőt, eldöntendő, B2 kurzusra mehetek-e. Húsz perc alatt kitöltöm, két perc alatt kijavítja, mehetek, de hát C1-re akarnék, mondom, arra mikor van szintfelmérő? Hát, ő adhat nekem egyet, adjon? Adjon. Huszonöt perc alatt kitöltöm, két perc alatt kijavítja, mehetek C1-re is. Kérem, szóbeli, más egyéb? Erre elmondja, hogy szerinte én jobban beszélek, mint ő, és ő B2-n van, szóval szerinte jó lesz nekem a C1. Nem vitatkozom, egyrészt széllel szemben bolond lennék fingani, másrészt tényleg nem beszél jól németül.

Harmadrészt eszembe jut, hogy hat hete, messze a kirúgásom és a Beethoven Op.73 meghallgatása előtt raktárosnak teszteltek Fürstenwaldéba, és az ukrán raktáros elnézően egy A2-t írt a kartonomra. Aznap utaztam három órát és az egészhez nem volt semmi kedvem, értelme se volt, felvettem az adatbázisba, hogy majd ha lesz valami, ami érdekel, szóljak, elmondtam, mi érdekel, rázták a fejüket. Legalább láttam Fürstenwaldét, olyan volt, mint Cegléd vagy Bóly, egy hely, ahol az anyanyelvemen se jutott eszembe semmi, ami csak A2 szint fölött lett volna kifejezhető. Szóval a nyelvtudásom talán csak lelkiállapot kérdése, egy újjászületéssel később Stieglitzben már a C1 is karnyújtásnyira, ahogy a berlini integrációs struktúra felelős szakembere is írásba adja.

A hazautat megszakítom egy bódésor kedvéért, olyan, mint a Deák téri volt, mielőtt eldózerolták, kérek egy kávét, dicsekszem az otthoni barátaimnak messengeren. Fura ennyire biztosan tudni, hogy lesz valami, miközben ennyire fogalmam sincs arról, hogy mi lesz. Mint akit egy kentaur ejtett teherbe, aztán figyelni a rúgásokat, hogy pata vagy láb-e.

Üdvtörténetem is milyen. Az egy dolog, hogy nem az enyém, a másé sem csak az övé, hanem az övék, egyedül nem megy. De a mi üdvtörténetünk még csak nem is a miénk: a rokonainké, akik nem a rokonaink. Viszont őket legalább megértették, hunok vagyunk, mondták, hunok vagytok, mondták nekik. Minket köt a nyelv, magyar, így hívom én is magam, erre jön a világ az éremmel, és azt mondja, HUN, nézi, miért nem örülsz. Hanem a nagybácsijaink, velük nem volt félreértés, minden tiszta, mint egy felgyújtott faluban, hun-hun, semmi zavarba ejtő ajándék vagy érem, viszik az aranyat, az ezüstöt, a bronzot, ők voltak ám a legények.

Nekik bezzeg volt vezérük, az ő vége az üdv, ahogy el tudjuk képzelni az üdvöt. Említett falvak felégetve, hajadonok kénye-kedve szerint elragadva, a Guadalquivirtől Piktföldreig mindenki tudja, merre az arra. Amíg a vezér oldalán a kard, tőle, felé, általa. Ilyenkor, innen kell meghalni, legyen egy kurva, aki megmérgezz vagy leszúr, ő a történetben a híd, amivel az évszázadok áthidalhatók, mindenki ismer egy ilyen kurvát. Már mint mindenki, aki számít.

Hogy Attila meghalt, a mű kész, még a nagy trükk van hátra: meg is tartani a státuszt és birtokában, uraként el is tűnni mindörökre. Villantani is a tetveknek, mekkora király – és mindörökre elbújni előlük, mindegyik elől. Személyében érinthetetlen, műve büntetőfékezésekben él s mindig tovább, mert élete millió gyökerű, ha termést nem is hozhat. Mint egy beintésbe nőző faág. A menekülési tervben mégsem a lenyilazott szolgák a legfontosabbak, hiszen az ő tudásuk végső soron egy érdektelen tény, koordináták, hol a test. Talán a koporsó még érhetne valamit, bár ki tudja, mi igaz a három réteg nemesfém-ből – de a test máshol se csinálna mást, mint ott, ahol van: bomlik.

Nem: a menekülés attól lesz teljes, hogy elfelejtjük a szolgákat. Szolgának kell hívnunk őket, magunknál is alábbvalóknak, pedig mi garantálta volna, hogy tehetünk mást, mint ők, ha mi vagyunk rosszkor rossz helyen? El kell felejtenünk őket, mert magunkra emlékeztetnének minket, arra, hogy nem hogy Attila nem vagyunk, de hunok se, nem kard van az oldalunkon, hanem egy bevásárlószatyor. Mint a felégetett falu maradéka, nem akarunk emlékezni, arra a legkevésbé, amikor felégettek minket. Olyan nincs, hogy nem mi égetünk, ha van égés, mi gyújtottuk, a hun istenember, *igenis* rokonai.

Persze vágyak nélkül nehéz a szatyor, persze, vonzó a helyzet, hogy lássak és ne lássanak, én is erre törekszem, ha fekhelyet, takarót választok. Ez lenne az igazi nyugalom: a kozmikus magány? Jó- és rossztetteink egyetlen mércéje, mire képes egyetlen ember. Főgonoszok, szuperügynökök – nem kevésre. Noha felnőtt szemmel, a sokadik James Bond-film után van ebben valami szűkös és kicsinyes. Mint egy felborított sakktábla.

És mégis vonzóbb, mint minden más, amit mondhatok. Az állandóság a lényeg, hogy Attila örök, nincs változás, az a bizalom eleve nincs meg, ami ahhoz kellene, hogy akár egymásnak, akár magunknak elhiggyük, hogy meg tudunk változni. Van az igazi én, az első kávé előtt, a hatodik feles után, nincs mentség, nincs mit tenni, nem kell a púder, és minden púder. Innen hova, mit tud kínálni a közösségvállalás, egy felekezeti vagy egy földrésznyi? Aki nem játszik, nem veszhet. Élen vagyunk, megszámunk visszavonultatva, rosszabb nem is történhet velünk, mint hogy feltámadunk.

És még sincs menekvés. Van egy olyan nyelv, amin ez az egész sztori sántít, kezdve ott, hogy nemhogy nekünk nem sikerült a nagy mutatvány, de hősünknek sem: a falvak újra épültek, a hajadonok tovább éltek, míg végül Attilából sem maradt sok: eggyel több, nem is túl alaposan vagy találékonyan hódító seggfej a pusztáról, idővel lettek annyian, mint általa felgyújtott falvakból. Isten ostora – lehet-e jobb sértést találni, mint a mi eszközünkkel azt, akinek az volt a lényege, pusztító életében és menekülő halálában, hogy el akart különülni? Ügyeskedhet, nem fog, ahogy egy másik, épp ma születésnapos Attila írta.

(A szerző a szöveg megírása idején Berlin város irodalmi ösztöndíjasa volt.)

Szálinger Balázs

Nagybányai vászon

A régi életünkben jártam,
És nem kérdezett rólad senki;
Vagy ott se voltál? Lehet ez? Ki
Voltál velem egyáltalán? Van

Egy bizonyítékok magadra
Néhány boldogságot sugárzó
Fényképen kívül? Megalázó
Volt ott lenni. Pedig, szavamra,

Nemrég színes falveleket raktunk
A járdára a múzeum elé.
Vagy erről csak a szó tanúskodik,

S nincs már szavam? Ma úgy sejtem, alattunk
Vászon feszült, nem is fontos, kié,
És aznap csak elrontott valamit.

Lángi Péter

Élmények múlt időben

Átszalad rajtunk az idő folyója,
mossa medrét, rakja le hordalékát.
Hulladékot, kincseket is magamba
nézve találok.

Ez mi? Csillag, messzire fénylik? Érték.
Durva, torz, sötét lom amaz? Feledném.
Van, mi ritkán villan elő, viharban,
más nyugalomban.

Még a kisgyermekkorom is mit őriz?
Mord tekintet véste magát agyamba,
– rám meredt, míg bújtam anyám nyakába –
zord katonáé.

Most a szúrós szem, ha szemembe mélyed,
bár eszembe villan a régi élmény,
nem riaszt, már azt keresem leginkább,
rám ki neheztel.

Front után belépve kicsiny szobánkba,
nagy lyuk ásít, látom, a jobb sarokban.
Ez maradt bennem, noha ház – falunkban -,
, mind esupa rom volt.

Kisgyerekkorból a kamilla szólít.
Most, ha érzem, újra elém szaladnak
rét, patakpart, sárga-fehér virágok,
s szöcske vihancok.

Összerántja, lám az idő az elszállt
és az új élményeimet halomba,
gyűjtve és rostálva, amíg csak élek,
menti világom.

Szép ez az élet

Rád ragyog, kényeztet a nap, lazíthatsz,
habzsolod mohón zamatát a nyárnak,
míg gyönyörködtetnek a táj, a hangok.

Szép ez az élet!

Vad vihar tépázta a fáid éjjel,
törtek ágak, lomb zokogott, nyöszörgött,
zöld gyümölcs gyámoltalanul lehullott.

Szép ez az élet!

Vízben áll pincéd, zivatar, hatalmas
egyre zúdította az árt le a mélybe,
már a hullámszó Balaton locsog lenn.

Szép ez az élet!

Agg anyád is nyugtalanul csatangolt,
elzuhant, s asztalba ütötte térdét,
menni nem mer, s állni se, csak feküdni.

Szép ez az élet!

Vérnyomásod égbe szökik, fejed fáj.
Szitkozódj, hát, hogyha muszáj, dühöngj, ám
permetezz, nyugtasd meg anyád, s szivattyúzz!

Szép ez az élet!

Embernyi űrök

Embernyi űr mind több települ körém.
Hívem, barátom, jó rokonom megy el
a vak, süket s üres világba.
Már velük én sose válthatok szót.

Emlékük ad csak némi vigaszt talán.
Még pár szavuk hogy fel-felidézgetem,
mi illik épp a pillanathoz.
Így a memória őrzi őket.

És ők, kik özvegy sorsra jutottak, oly
szörnyen szegények. Mind, aki itt maradt.
Mi holtnak megnyugvás, nekünk fáj.
Tompul a kín, a hiány örök lesz.

Cséby Géza

Mint álmos békák apadó kútban

Oly büszkék,
mert hiszik,
hogy ők az alfák
és az omegák,
övék a múlt,
jelen és jövő.
Föl hát a végtelenbe,
sig itur ad astra,
csillagok közé!

De végül
itt reked mind,
sár fogja őket,
és marasztalják
zsíros oldalasok,
rágós húsdarabok,
a szürkemarhák
és mangalicák
jótékonyak mondott
cafatjai,
csiger, lőre,
karcos pálinkák.

És maradnak...
Mert nincs
megváltott jegy
a végtelenbe,
csillagok közt
helyük üres.

Pedig hivatottak

többre,
szépségek,
álmok
valóra váltására,
szeretetére
hazának és háznak.
És kezük nyújtására
azoknak is,
kik másképp vélik
a holnapot,
de szemükben tiszta
a fény.
Ám hol vannak,
kik megfognák
egymás kezét,
kitárnák
ölelő karjukat?
Fagyba dermedt
minden mozdulat
és képzet.
Mondjuk hát
hittel,
*„valami nagy-nagy
tüzet kéne rakni...”*,
- mert kemény telek járnak -,
és rakni, rakni
szüntelen,
„hogyan melegednének az emberek...”

Addig...?
Maradnak mindahányan...
mint álmos békák
apadó kútban.

Nagy Antal Róbert

Áttúráztál rajtam

áttúráztál rajtam
lelkemben lábnyomok
bakancson száradó
sár víz sárga homok
mozgásszennvedélyed
és túraútvonal
a kedved oda hajt
hol más nézhet más hall
lét-túráid után
vagy szívem tört falán
megőrizni próbál
révedő retinám
bár belém ragyogtál
szőkén és meztelen
mégis fájón zuhansz
szempilla réseken
lelkemben lábnyomok
én többet akartam
de te tovatúntél
áttúráztál rajtam

Csongor

(részletek egy készülő regényből)

Előhang

A nap lassan közelített a park fának csúcsához. Fénye bágyadttá vált, s az alkony előtti párasságon átszűrődve langyosan simogatta tarkómat. A móló tövénél üldögélve lestem a horgászbotok kapásjelző karikáit, hátha erre téved egy keszeg, vagy netalántán egy ponty, és felvéve a neki szánt csalit kifeszíti a vízbe merülő zsinórt. Sajnos már több mint egy órája hiába vártam az érdeklődést, lassan már kezdem elunni a várakozást. Ahogyan tekintetemmel a homályba vesző somogyi partokat fürkésztem egy hang szólalt meg mögöttem:

- Jó napot kívánok. Eszik a hal?

Hátra fordultam, mielőtt válaszoltam volna. A nap által hátulról megvilágított ember feje szinte glóriába foglaltan fordult felém. Végigfuttattam a szemem a kérdezőn. A közepesnél magasabb, sportos alkatú, bár kissé már vaskos, őszülő férfi kék szeme barátságosan meredt rám.

- Hát korábban még csak-csak volt némi érdeklődés, de egy órája már egy rezdülés nem sok, de annyi kapás sem volt – válaszoltam.

- Ne haragudjon, hogy csak így leszólitom, de én is szeretek horgászni, és ha kollegákat látok, kibújik belőlem az ősi ösztön. Ezért, ha már én nem pecázok, legalább szurkolok nekik.

- Nem történt semmi, amiért haragudnom kellene. Úgysem zavar, hiszen mondtam, hogy semmi érdeklődést nem tapasztaltam a pikkelyesek részéről mostanában.

- Nem bánja, ha leülök maga mellé egy kicsit beszélgetni?

- Nem, legalább én sem unatkozom, no meg éjfélig úgyis itt szándékoztam maradni. Amíg nem jön meg a kapás, legalább elszórakoztatjuk egymást.

A férfi óvatosan lépdelve a billegő köveken mellém telepedett. Most tudtam csak igazán szemrevételezni. A lenyugvó nap élesen megvilágította

bronzsínű arcát. Szeme körül néhány apró ránc húzódott, de egyébként sima orcája az erősen ősülő haj ellenére fiatalnak látszott. Magamban megbecsülve velem egyidősnek, azaz ötven év körülinek tűnt. Felsőtestén a mostanában divatos, márkás pólóing feszült, nadrágja pedig a meleg nyári napokon szokásos viseletnek számító drapp színű vászonból készült. Lábán könnyű szandált viselt. Vékony szélzsekijét maga mellé tette a kövekre. Az egész emberen látszott, hogy kiegyensúlyozott, derűs alaptermészetű, mégis, mintha valami nagy csapás érte volna, olyan benyomást keltett. Szája vékony vonallá préselődött, válla, ahogyan leült, előre bukott, és keze is enyhén megremegett, amikor zsebében kotorászva előhúzott egy cigarettát és rágyújtott. Mielőtt újra megszólalt volna, többször mélyen beleszívott, és tekintete a kéklő messzeségbe révedt.

- Ne haragudjon, hogy önre erőszakoltam magamat, de most úgy érzem, hogy kell valaki, akinek kiöntöm a lelkemet, mielőtt döntenék a további teendőimről. Kérem, szóljon, ha terhére lennék, vagy untatja a mesém!

- Már mondtam, hogy nem zavar. Beszéljen csak nyugodtan, engem érdekel az emberek sorsa, csak azt ne várja tőlem, hogy tanáccsal szolgáljak, mert én elvből nem adok tanácsot senkinek sem, mióta kellemetlen tapasztalataim voltak e téren.

- Nem, nem várok semmilyen segítséget, csak szeretném kibeszélni magamból azt a feszültséget, ami már napok óta nyomja a lelkemet.

- Rendben van. Hát akkor vágjon bele!

A nap nagy, vörös korongként lassan lebukott a látóhatáron, és a Balaton rezzenéstelen tükrén vörösés arany sávot rajzolt. Távolból halkán sodródott felénk az öbölben cirkáló diszkó-hajóról a zeneszó. A Helikon Szálló előtt hattyúk és vadkacsák lármáztak a part mentén, a levegőben néhány sirály rőtta vadászó körútját. Feléledtek a szúnyogok, és fülemben énekelve egyhangú nótáikat itt-ott belém csíptek. Szó nélkül vettem elő hátizsákomból a füstölőt, mellyel a vérszívó rovarokat lehetett távol tartani tőlünk.

A férfi nagy füstkarikát kifújva csendesen mesélni kezdett...

I.

Nem is tudom igazán, hol kezdjem a történetet, talán a végét kellene elmondani, mert akkor jobban érthető az út, amelyen eddig eljutottam. Mielőtt azonban erre rátérnék, engedje meg, hogy bemutatkozzam:

Rakonczy Csongornak hívnak. A történet szempontjából persze, teljesen mindegy, hívhatnának akár Ács Gézának, vagy Gipsz Jakabnak is, de talán így hitelesebb az a kép, ha az elején ragaszkodom a valósághoz, amelyet most megpróbálok felvázolni.

Mint azt ön is tapasztalhatja, nem tartozom az ifjú korosztályhoz, hiszen nemrég töltöttem be az ötvenötödik évemet, s ha az Isten is úgy akarja, talán van még hátra húsz-harminc évem. Éppen ez a bökkenő, mert akkor még ebben a hátralévő időben magamban kell hordoznom azt a terhet, amitől legszívesebben megszabadulnék.

- Elnézést, hogy a szavába vágok, de ha valami isteni csoda folytán mindenkinek lehetősége lenne átadni a saját keresztyét, és átvenni valaki másnak a terheit, szerintem mindenki ragaszkodna a magáéhoz, mert azt már megszokta, és nem kellene a másiké.

- Lehet, sőt valószínű, hogy igaza van, de azért szívesen eljátszom a gondolattal, hogy mi lenne, ha...?

Nem is sejtem, hogyan tudnám meg nem történné tenni azokat az eseményeket, amelyek a mai helyzetbe sodortak. Bűnösnek érzem magamat egy ember életútjának baljós alakulásában, és még az is lehet, hogy halálában. Igaz, a törvény szerint nem követtem el olyan tettet, ami elítélhető volna, de az én magatartásom is hozzájárult az ő szerencsétlen életének alakulásához.

„Cherches la femme” tartja a közmondás, és az én esetemben is a nő az, aki elszenvedte ezt a szomorú sorsot. Most a kórházban fekszik, és nem tudni, hogy megéri-e a jövő hetet. Ha megmarad, akkor is egész életére kiszolgáltatottá válik, aki rászorul más emberek könyörületére. Pedig, ha én nem távolodom el az Istentől, és nem élem az önző emberek életét, akkor talán nem jutott volna idáig az a szerencsétlen, és nem kellene neki küzdeni az életéért. Ha az ember előre látná tettei következményeit, akkor talán jobb volna a világ, és nem történnének meg azok az események, amik egy ilyen tragédiába torkollanak.

A hölgy, nevezzük Jolánnak, súlyos alkoholizmusa miatt, már nem először, az utolsó pillanatban került kórházba. Most az intenzív osztályon küzdenek az életéért. Hát ez az a teher, amit hordoznom kell a hátralévő életem során. Ha a vallás által tanított szeretettel figyeltem volna rá, akkor időben észrevettem volna azokat a jeleket, amik előre vetítették sorsának

ilyetén alakulását. A történet az életem során lassan alakult ki, és az ő élete az enyémmel összefonódva vezetett a szomorú végkifejlethez. Hogy érthető legyen, az életem sodrát is át kell tekinteni ehhez.

Talán - ha így visszapergetem az eseményeket - akkor úgy tíz éves korom körül kezdődött az egész. A megyeszékhelyen éltünk egy viszonylag kényelmes családi házban. Azért mondom, hogy viszonylag, mert az ötvenes-hatvanas években egy kétszobás családi ház sokaknak elérhetetlen volt. Igaz, heten éltünk abban a házban, és ha így nézem, akkor meglehetősen szűkében voltunk a helynek, de mi gyerekek ezt akkor nem érzékeljük. Nagy szeretet volt a családban. Öten voltunk testvérek, a legidősebb bátyám '56-ban disszidált, ahogyan akkoriban mondták az ilyen esetekre. Velünk élt még édesanyám anyai nagynénje is, aki a háztartást vezette, hiszen édesanyám is, édesapám is dolgozott, hogy a család megélhetését előteremtsék. Egyébként is szegény Nene, mert csak így hívtuk, fizikailag alkalmatlan volt az üzemi munkák végzésére, iskolái pedig nem voltak, csupán négy elemi.

Mondom, nagy-nagy szeretetben éltünk, még ha egy kicsit szűkösen is. Szüleink mélyen vallásosak voltak, így természetes volt számunkra, hogy vasárnaponként a közeli katolikus templom miséit látogattuk.

Tíz éves voltam, amikor én is bérmálkoztam, mint a többi testvérem, és ez a tény még akkor is büszkeséggel töltött el, ha az iskolában erről nem volt szabad beszélni. Édesanyám ugyanis ugyanabban az iskolában tanított, ahova én jártam, és értésére adták, hogy egy tanítónő gyermeke nem tanulhatja az iskolában a katekizmust, mert ez ellenkezik a szocialista elvekkel. A látszat kedvéért még a kisdobos szervezetbe is felvettek, mert így nem érhetne szó a ház elejét. Ebben az időben én naponta elimádkoztam a rózsafüzért, és valóban hittem az Isten mindenhatóságában.

A bérmálkozás fényes ceremónia keretében zajlott le. Ott voltak velem együtt az utcabeli srácok is, hiszen a környék zöme katolikus vallású volt. Életemnek ez az esemény volt az egyik meghatározója.

Abban az időben nagy hatással volt rám a templom káplánja. A bérmálkozásra való felkészülés során találkoztam vele először. Ő tartotta a foglalkozásokat, és olyan színesen, élményszerűen mesélt nekünk a szentek életéről, a szentírás tanulságos történeteiről, hogy szinte alig tudtuk kivárni a kedd délutáni találkozásokat. Diafilmes vetítésekkel mutatta be nekünk a

Szentföld nevezetes helyszíneit, hogy el tudjuk képzelni, hol történt meg az a csoda, amire a keresztény egyházak tanaikat építették.

Mondom, nagy hatással volt rám a pap, mert minden gyerek nyelvén tudott beszélni, még az iskolában megrögzött rosszcsonkok is pissenés nélkül hallgatták a történeteket. Sajnálatos, hogy a bérmlás után fél évvel az atya Rómába ment, mert ott szervezték azt a missziót, aminek tagjaként ő is valamilyen ismeretlen távol-keleti országba utazott a hitéletet erősíteni.

A következő tanévet már a felső tagozatban kezdtem el. Nem tudom, volt-e része az úgy nevezett kettős nevelésben? Mert a mi életünk ebben az időben így zajlott.

- Persze, hogy én is megtapasztaltam a kettős nevelés hátrányait, de abban az időben tíz magyar családból kilencben ez így történt. Talán az egészen kicsi falvakban lehetett nyíltan vállalni a vallás által előírt kötelezettségeket. Bár még ez sem biztos – válaszoltam a férfinak.

- Akkor önnek nem kell ecsetelni, mit jelentett a tíz parancsolat által előírt törvények és a szocialista irányelvek közötti szakadék.

Szeptemberben elkezdtem az ötödik osztályt. Nagy nekibuzdulással vettem rá magamat a tanulásra. Nagyon lenyűgözött az új tantárgyak által kínált lehetőség, hogy a biológiába, a földrajzba, a matematika rejtelmeibe mélyebb betekintést nyerhettem. Talán csak egy olyan tantárgy volt, amit nem nagyon kedveltem, ez pedig az orosz nyelv volt. Néhány utcabeli fiú ugyanis pár éve magán módon tanulta a németet, és az a nyelv jobban tetszett, mint a kötelező, számomra idegen szláv nyelv. Én sajnos nem tanulhattam ilyen módon, mert a családi költségvetés ezt nem tette lehetővé.

Szeptember végén felvettek az Úttörő Szövetségbe. Nem maradhattam volna ki akkor sem, ha nem akarok belépni, mert édesanyám miatt számomra ez előírás volt. Egész életemben vallottam azt a nézetet, hogy ha valamibe belekezek, akkor azt a képességeim szerint a legjobban teszem. Így volt ez az úttörő munkával is. Igyekeztem a rám rótt feladatokat maradéktalanul megoldani, több-kevesebb sikerrel. A mozgalom fő törvénye, a tizenkét pont jó része megegyezett a tízparancsolattal, ezért aztán nem volt nehéz betartani azokat.

Emlékszem, hogy az ötödik osztályba jártam, amikor április 4-e alkalmából rendeztek a városban egy vetélkedőt: Ki tud többet a Szovjetunióról címmel. Mivel az egyik rajnak én voltam a választott vezetője, természetes volt, hogy beneveztek a versenyre. A rendezvényt a városi színházban tartották. Valamennyi iskola elküldte versenyzőit, és mind csapat, mind pedig egyéni számban pontozták a résztvevőket. Sokféle kérdés volt, de a sors fintoraként nekem mindig olyan jutott, amit viszonylag könnyen megválaszolhattam. Legnagyobb meglepetésemre az egyéni versenyt én nyertem meg, az iskolák közti vetélkedőn második helyet szereztünk, pedig voltak ott nyolcadikos diákok is, akik már tanultak földrajzból a Szovjet Birodalomról.

A következő tanítási napon nagyon büszkén léptem át az iskola kapuját. Egy héten át sütkérezhettem társaim elismerésében. Aztán minden visszatért a régi kerékvágásba, és folytatódtak a tanórák meg a délutáni edzések. Ja, nem is mondtam, hogy a harmadik osztály elején beiratkoztam a sportiskolába, ahol a tornász csapat tagja lettem én is. Nem tudom, volt-e része ilyen közösségben élni?

- Valamikor jómagam is sportoltam, de a körülmények miatt abba kellett hagyni.

- Valahogyan így jártam én is, mert a középiskola alatt nem tudtam folytatni a tornaedzéseket, s így a kedvező eredmények ellenére sem lettem hivatásos sportoló. Talán nem is baj, mert a válogatott szintet valószínűleg nem értem volna el. A fizikai adottságaim nem feleltek meg a szertorna kívánalmainak.

- Nézze, szerintem nem az a fontos, hogy az ember elérje-e a csúcst az adott tevékenység során, hanem az, hogy az általa választott feladatot képességei szerint a legnagyobb erőbedobással végezze. Így nem tehet szemrehányást magának az ember, mert mindent elkövetett annak érdekében, hogy a maximumot megközelítse, csak a rajta kívülálló tényezők miatt maradt el félúton. Ilyenkor kell váltani, hogy aztán egy új sportágban is kipróbálja magát - fűztem hozzá az elhangzottakhoz.

- Valahol hasonlóak a nézeteink, mert én is így váltottam át a néptáncra, de erről majd későbbiekben szólok.

Számomra az általános iskola felső tagozata úgy telt el, mint egy nagyszerű kaland. Hetente kétszer jártam edzésre, vasárnap templomba, a hét többi napján pedig a haverokkal jártuk a közeli fenyves erdőt, meg a szántóföldeket. Már ebben az időben észrevettem, hogy különösen vonzódok a fegyverek iránt. Talán édesapám meséi oltották belém a puska iránti szeretet. Ő valaha vadászott, amikor még főjegyzőként dolgozott, de a háború után persze nem kapott vadászengedélyt. Legjobb barátom szintén megszállott fegyverrajongó volt, így nem csoda, hogy hetedikes korunkban beiratkoztunk a városi MHSZ sportlövő szakosztályába.

A szabadidő eltöltése ilyen módon már nem volt kérdéses, hiszen a heti kétszeri tornaedzés, az egyszeri lövészet után, már alig-alig maradt időm másra. Persze a tanulást nem vittem túlzásba, a táskámat rendszerint reggel kipakoltam, és beraktam az aznapi könyveket, füzeteket. Ennek ellenére az osztály jó tanulói közé tartoztam.

Hetedik osztály végén volt életem másik nagy fordulópontja. A templom sekrestyése, ahová ministrálni jártam, szörnyű bűnt követett el, legalábbis az én szememben.

- Bocsásson meg, hogy közbevágom. Mi lehetett az a nagy bűn, amire még most is emlékszik?

- Nem a tény a lényeges, hanem az, hogy ki követte el, és hogy ez a cselekedet megrendítette az addig szilárd hitemet.

Történt, hogy már fél év óta nagyon kevés volt a misék utáni perselypénz. Eleinte a plébános azt hitte, hogy a hívek adakoznak kevesebbet, de aztán a pütkösi nagymisén szemmel látható volt, hogy nagyon sok pénz jött be, hiszen még a tartalék perselyeket is ki kellett vinni. Ennek ellenére a számolás után alig volt valamivel több a bevétel, mint egy közönséges vasárnapi istentisztelet után. Ekkor határozott úgy az esperes úr, hogy a rendőrséget is bevonja az ügy felderítésébe.

Tudja, akkoriban a szentmisét a katolikus papok háttal a híveknek celebrálták, csak az úrfelmutatáskor, és a szentbeszéd alatt fordultak szembe a közönséggel. Az adományokat pedig mindig a sekrestyés gyűjtötte be, és számolta össze. Nekünk, ministránsoknak nem is volt szabad a perselyekhez nyúlni. Nem véletlen, hogy az elsőszámú gyanúsított Pista bácsi, a sekrestyés volt.

A rendőrség nagyon ravasz csapdát állított a tolvajnak. A következő nagymiséen valamilyen vegyszerrel átitatott százforintosokat adtak az egyházközség két vezetőjének. Azok aztán berakták a perselybe a pénzt. A mise után, amikor a sekrestyés leszámolt a bevétellel, megjelentek a nyomozók. Felszólították az öreget, hogy ismerje el a lopást. Persze, ő tagadott, de a pénztárcájából előhalaszták a megjelölt százásokat, és akkor már mindent beismert.

Elmondta, hogy a lánya egy szélhámos emberrel állt össze, és a házasságból született unokát rájuk hagyta. Nem volt elég pénzük a gyerek eltartására, ezért nyúlt a perselypénzhez.

A főtisztelendő úr megbocsátott az öreg sekrestyésnek, hiszen Jézus tanítása szerint a megbocsátás kötelező volt számára, azonban a rendőrség feljelentette a tolvajt, s Pista bácsit elítélték két év felfüggesztett börtönre. Csak a mostani eszemmel értettem meg miért volt szükség erre a '60-as évek végén. Az egyház és az állami vezetés látszólagos kibékülésének szükségére volt a példa statuálására. Nem a bűn mértéke volt a döntő, hanem a szerencsétlen ember bizalmi állása az egyház keretein belül. Természetesen ezt a helyi sajtó öles betűkkel a címlapon közölte is.

Számomra az volt érthetetlen az egész herce-hurcában, hogy az esperes úr milyen könnyen megbocsátotta a bűnt, pedig nekünk még kisebb stikli-kért is súlyos büntetéseket szabott ki. Ma már megértem a helyzetet, hiszen a szerencsétlen embert így is elbocsátották az állásából, de akkoriban ez nekem nagy trauma volt...

Mihail Kuzmin

Patakok

Kis patakok, patakok, csevegősek,
Töletek elköszönök sok időkre.

Égbe nőő hegyek, elhavazott táj,
Arcotok őrzí szemem, noha úgy fáj!

Csalta a szívem a hajnali bíbor,
Lelkem, a büszke hitem meg a mámor.

Erdei rengeteg, új patakocska –
Vágyam, a gőgös a börtöne foglya.

Vágyam, a gőgös olyan makacs, ittas,
Bíbor utakra visz, rőt szabadokra.

Nem hiszem én, ragyogó honi tájak,
Hogy szemeim titeket sose látnak.

Kis patakomtól visszatalálok,
Hív, csevegő patakok, kacagástok.

1904

Ghazal

Éjszaka suttog a kétszarvú hold egyre terólad.
Hosszú úton járván álmodom egyre terólad!
Est, ha a hajnal lágy aranyát olvasztja az égen,
Reszket a szív, különös remegés szól egyre terólad.
Fél nap nem látják szemeim szép szürke szemecskéd,
Mint nyomorú koldusnak könnyem szólna terólad!
Víg reggel, habzó kupa kézben, ábrándoznék
Pajzán tréfában, nagy gondban egyre terólad.
Kint a kihalt pusztában, s nyüzsgő városi zajban
Gondteli óra, futó perc zengenek egyre terólad!

1911-1912

Tán utoljára hívlak szerelem,

szonett

Tán utoljára hívlak szerelem,
Erőm gyengíti nagy teher, a bánat?
Alighogy bennem bont az öröm szárnyat,
A vérem lázad, le nem győzhetem?

„Igent” felelsz? Ne mondj nemet nekem!
Jöttem hozzád sok mérföldet bejárva.
Ó, szép kötés, inak szalagja, drága,
Szemöldök, pilla, két csillag, a szem.

A gyűrű nem egy napra szól, örökre.
Senki, csak én, más téged nem hívott.
Csak téged látlak, ide zárva, egyre?

A hullám mért indít sok ostromot?
Hogy gátat ér, már hőköl újra vissza,
Te vagy mindenhol? életem alapja?

1912

Lángi Péter fordításai

Mihail Alekszejevics Kuzmin, (1872:-1936) orosz költő és prózaíró, zeneszerző, kritikus és műfordító, aki az orosz ezüstkor egyik legbefolyásosabb alakja. Szentpéterváron élt, konzervetóriumba járt. 32 éves korában kezdett kapcsolatba lépni az irodalmi és művészeti elittel,

Szimbolista folyóirat közölte első műveit, melyekkel szenzációt aratott. Verset, elbeszélést, regényt, drámát egyaránt írt. Eredetiségét, más kultúrák megértését, különös és köznyelvi hangját, filozófiai, vallási mélységét dicsérték .1917 után kevésbé figyeltek rá a kritikusok, a 70-es, 80-as években éledt újra az érdeklődés művei iránt.

Janina Osewska

almával teli kert

valamennyi almafára emlékszem
amelyre sikerült felmásznom

fennt a fa ágai közt a szabadság
és az ünnep várt

ragacsos gyanta és málnások
ízének illatának liturgiájában

a zöldeslila levelek
meghallgatták gyónásomat –

a megbékélés ideje jött hasonlatos volt ahhoz
ahogy az ág a fűnek adja gyümölcsseit

ma az idő lépcsőfokain
abba a bizonyos kertbe lépdelek alá
egyre mélyebbre

és mélyebbre

A haldoklás kontextusai

1.

Látom milyen módon léped át földi léted határát. Percről percre, darabonként téped ki testedből önmagad. Kezdetben a zsigereidből felszálló hangos és drámai, később az egyre halkulóbb sóhaj, egészen az elnémulásig.

A test a talpaktól kezdődően sötétkék-lila színű vonalak topográfiai térképévé válik.

Két óra azaz százhusz perc, hétezer kétszáz másodperc alatt.

Szenvedés? Megkönnyülés? Remény? Kétségbeesés? Öröm? Csodálkozás? Fények?

Sötétség? Végtelenség?

2.

Mindenki rendelkezik legfontosabb dolgainak listájával. Van akinek ez egy ruhaszárító

állvány, két keresztímmel készített kép, aprócska gobelin, csipketerítő, fekete-fehér bőrcipő, varrógép, tévé, hűtőszekrény.

Másoknak a szavak, suttogások emléke és a haldokló kéz érintése.

A szentelt-gyertya illata és hűlő könnyei, az első ránc utolsó grimasza.

És csodálkozás, hogy máris és hogy így. És kérdések. Válaszok nélkül.

3.

A lelketlenség, ellentétben az érzékenységgel, nehéz és tárgyiasult.

Szívünkben ott a mérleg, hogy mindkettőt serpenyőjébe tegyük. És felismerjük.

Uram engem pitypangokkal szórtál szertesét
széles mezőkre és falusi udvarokra
liliomok és rózsák szomszédságában adtál lakást
kitéve az örök száműzetésnek

távoli utakra indítottál
szajkók és V-alakban szálló darvakkal
és mondtad
táncolj a szél hátán
a lét és elmúlás között
hísz tudod
a pitypang szétesztja szívét
hogyan újjászülethessen a végtelenben

hogyan fogsz összeszedni a világban?

Cséby Géza fordításai

Janina Osewska költő,
irodalomszervező
(1955-2023)
Lengyelország)

Kazimierz Burnat

Kávé

A frissen főzött kávé
illata ébreszt
még alszanak a gondolatok
még ismeretlenek e nehéz nap
kihívásai
a nyitott ablakon át
fekete macska lopózik
az éjszaka hangja

ma tejes
friss akár a hajnali álom

NN

Úgy tűnt el mint öreg
ám még mindig fekete holló

megsárgult karmaiban
morzsák darabjai
zizzenés hajában

pár lila arc búcsúztatta
névtelen gyógynövények
csokraival
a jövőbe vetett hit –
reménye nélkül

Krédó

Jó részese lenni valaminek
túlások nélkül
kilépni létünk béklyóiból
verssel a halált rabbá tenni
valamit megváltoztatni eldobni
bejelenteni röpke kapcsolatunkat
az örökkévalósághoz
hosszabbat az élethez
lehetőséget kapni
a szabadsághoz

a tömeg hangjaihoz
fák együttes imájához

Cséby Géza fordításai

Kazimierz Burnat
lengyel költő
(1943, Szczepanowice)

Rudy Alfonso Gomez Rivas

A tenger partján

Messzi tájakról érkeztem,
vállamon cipelve a határokon
átívelő idegenkedés, töviseket, kelevényt
elfeledő ködfátylát.

Megyek a látóhatár suttogását követve,
amely elhallgattatja a póre
napfelkelte meséit.

Megfagynak bennem a tükrök
elrontva a sárga ablakokban
megrekedt séták
tükörképét.

A füstölő távoli illata,
amelyben bennrekedt a tréfák
és tört madarak gyermeki hangja.

A tengerparton
álom
mosoly
dolgos kezek
őrültségre hívó ajkak
Serrata éneke
a félelemtől szárnyát kitaró lány
valakinek, más tájakat kigondoló szeme.

A bennünket figyelő füst meghatározhatatlan nyoma

Szemünkben
déliák és bábok oázisa.

Szívünkben megannyi végtelen folyó
Dante labirintusainak replikái.

A folyókban gyökerek
rákok
füstzátonyok
telítettsége.

A mozgásban kések és tükrök
nehezen megfogható nyomai.

A tenger ujjai közt évszázadok súlya.

A tengerben istenek dalát romboló
hullámok tükörfala.

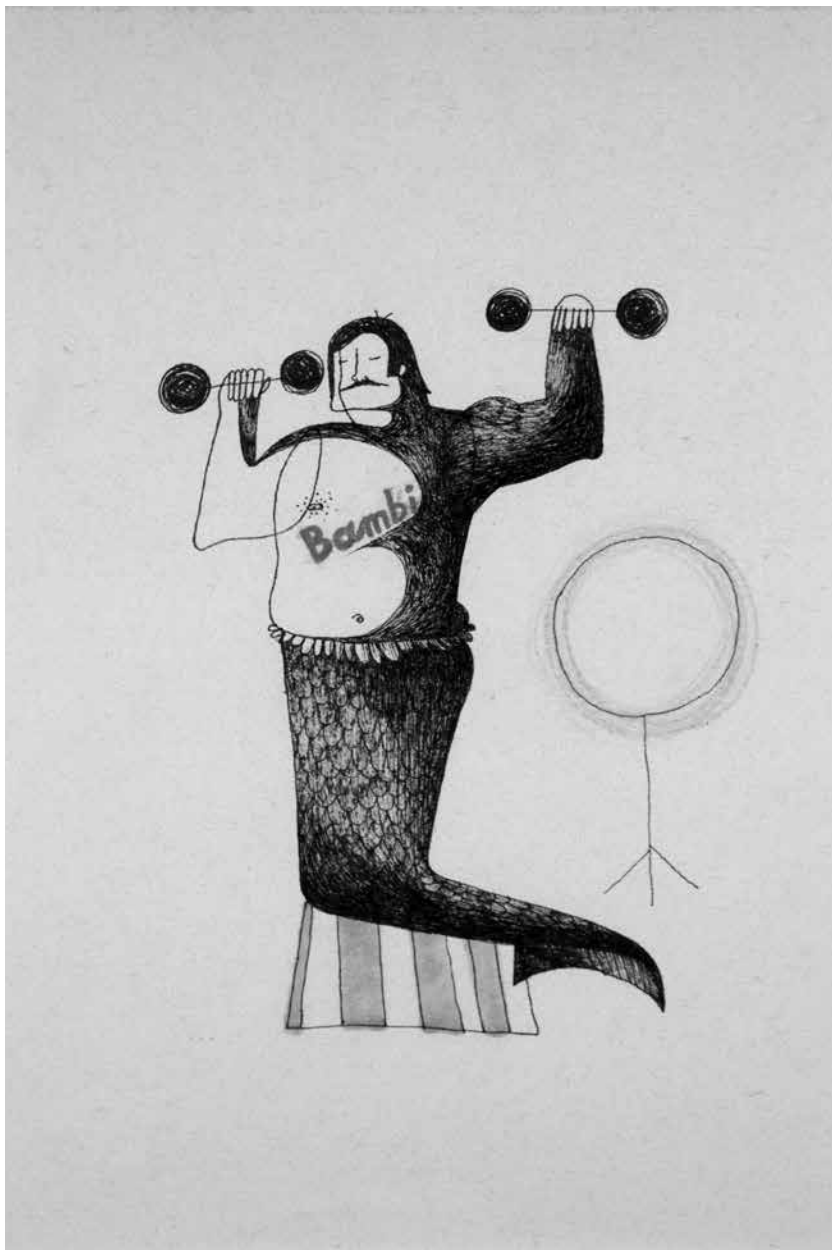
Az idő

Az idő seb testünkön
a feledés megfeketedett könnye.
Az idő azok rejtőzködő
mosolya, akik ott nyugszanak létük betonóráiban.
A szívdobbanás
amely simogatássá lett
matematikai pontossággal
új utak szövését parancsolja .

Cséby Géza fordításai lengyel nyelvről

Rudy Alfonzo Gomez Rivas
író, költő, szerkesztő
(Aguacatán, Guatemala, 1977)

HERKLI MÁTYÁS: A régi balatoni reklám a jó reklám! – 2020

Grünfeld (Mező) Ferenc

zalaegerszegi főgimnáziumi
tablóképe,

1904

(Göcseji Múzeum,
Mazur Ildikó
reprodukciója)

Kulcsár Bálint

Üdvözet a szülőföldre

Mező Ferenc olimpiai bajnok levelei Pálffy László
pölöskefői földbirtokoshoz

Ma már talán kevésbé ismert tény, hogy az olimpiai játékokon 1912 és 1948 között művészeti-szellemi versenyeket is rendeztek (építészet, festészet, szobrászat, irodalom és zene kategóriában).¹ Ezeken egy magyar győzelem született: dr. Mező Ferenc (1885–1961) budapesti gimnáziumi tanár, sporttörténész az 1928. évi amszterdami olimpián az irodalmi epikai kategóriában szerezte meg az elsőséget „Az olimpiai játékok története” című művével.²

A Zala vármegyei Pölöskefőn világra jött Mező Ferenc kötődött szülőföldjéhez, lokálpatriotizmusának számos tanújelét adta. A szülőfaluja iránt érzett szeretetének kifejezése az a két – 1945-ben és 1946-ban írott – levél is, amelyeket a következőkben közlök. A levelek címzettje a régi zalai nemesi családból származó Pálffy László (1872–1946) pölöskefői földbirtokos, nyugalmazott főszolgabíró, a korabeli Zala vármegyei közelet köztisztjeletben álló személyisége, aki azonban a második üzenet elküldését követően rövidesen elhunyt. Ugyancsak közreadom Mező Ferenc részvétnyilvánító levelét özvegy Pálffy Lászlónéhoz.

¹ Hencsei 2010.

² Mező Ferenc életútjának legrészletesebb feldolgozása dr. Takács Ferenc (1938–2018) filozófus–esztéta, egyetemi tanár, sporttörténész munkája: Takács 2014.

A közrebocsátott leveleket a Magyar Nemzeti Levéltár Zala Vármegyei Levéltára őrzi, az egyik családi iratanyag részeként.³ A forrásközlések bevezetőjében röviden felvázolom Mező Ferenc és Pálffy László életútját – az előbbi esetében elsősorban a zalai vonatkozásokat hangsúlyozva –, és bemutatom a levelek keletkezésének hátterét.

Az említett személyek iránti érdeklődésemet nagyanyám keltette fel. Kulcsár Lászlóné született Szokoli Margit⁴ tanítói pályáját a Lenti járásban (Gáborjánházán és Kerkafalván) kezdte. 1951-ben egy – a Rákosi-korszakot jól jellemző – fegyelmi vizsgálatot⁵ követően áthelyezték a Nagykanizsai járásba, ahol Hahóton és Zalaszentbalázson tevékenykedett, majd Pölöskefőre került. Itt, Mező Ferenc szülőfalujában dolgozott fiatal tanítónőként az 1952/53., 1953/54., 1954/55. tanévekben; a helyi általános iskola könyvtárosának és irodalmi szakkörvezetőjének is beosztották.⁶

Elmondta, hogy személyesen találkozott a faluba látogató Mező Ferencsel, és nagy élményt jelentett számára ezekben a nehéz időkben a rendkívül művelt, ugyanakkor udvarias és kedves emberrel való beszélgetés. Lehetséges, hogy már 1952 őszén találkozhattak, amikor Mező a Szabad Föld Téli Esték keretében, a zsúfolásig megtelt pölöskefői kultúrotthonban, „Magyar dicsőség a helsinki olimpiáson” címmel tartott előadást (az eseményről nagyanyám főnöke, Erőss Pál iskolaigazgató tudósított a megyei lapnak).⁷

3 HU-MNL-ZVL-XIII.10. A részletes jelzet és lelőhely az egyes levelek végén található.

4 Szokoli (a családnevét másik írásmódja: Szokolyi) Margit 1927-ben született Lentiszombathelyen, 1943-ban családjával Lentibe költöztek. 1947-ben szerzett népiskolai tanítói oklevelet a Kőszegi Róm. Kat. Népiskolai Tanítóképző-intézetben.

5 Megállapították, miszerint Szokoli Margitnak „dolgozó népünkhöz és Pártunk politikájához annyira rossz a viszonya, hogy nem alkalmas gyermekeink nevelésére. Származásánál és fanatikus magatartásánál fogva fejlődést nála nem remélhetünk”. Az egyik tanú vallomása szerint „azt a megjegyzést tette, hogy Sztálin, Rákosi elvtárs képe előtt nem tud tanítani”, emellett azt is felrótták neki, hogy levelezett a gáborjánházi pappal. HU-MNL-ZVL-XXIII.21.b. Szokoli Margit, Hahót. Fegyelmi jegyzőkönyv. Kerkafalva–Lenti, 1951. március 6.

6 HU-MNL-ZVL-VIII.228. Anyakönyv 1952/53. 1953/54. 1954/55.; Uo. Iktatott és iktatlan iratok, 1952. Nevelők beosztása és elfoglaltsága. Pölöskefő, 1952. szeptember 22.

7 Zala, 1952. november 15. [3.]

Nagyanyám ugyanígy jó szívvel emlékezett a volt földbirtokos Pálffy család tagjaira – a néhai Pálffy László hozzátartozóira –, közöttük Pálffy Dénesre és Csertán Elekné Pálffy Margitra (a levelek címzettjének gyermekeire) is, akik szívélyesen felajánlották számára a könyvtáruk használatának lehetőségét.

A levélíró, Mező Ferenc

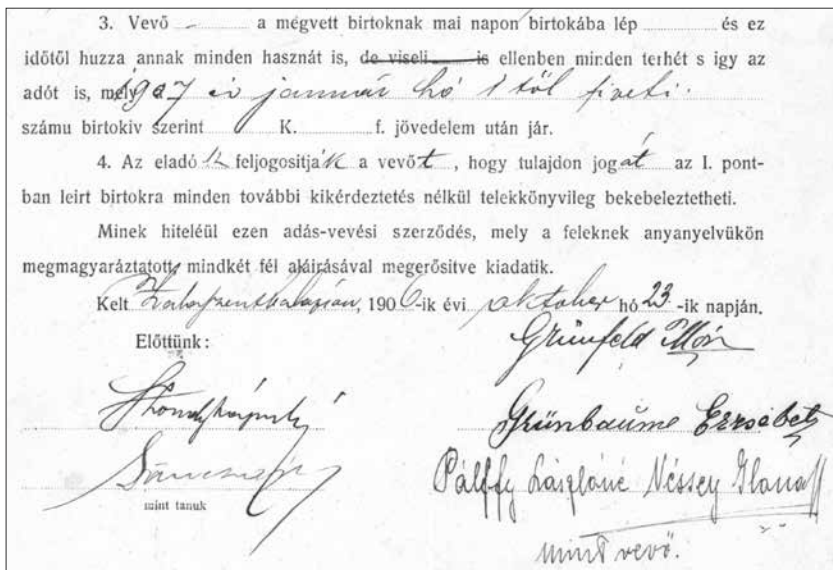
Dr. Mező (Grünfeld) Ferenc a Zala vármegye Kanizsai járásában található Pölöskefőn született 1885. március 13-án izraelita vallású családban. Édesapja, a szomszédos Gelsén született Grünfeld Móric (Mór) korcsmárosként (vendéglősként), mészárosként tevékenykedett Pölöskefőn. (A megyei lap 1887-ben a Grünfeld Móric pölöskefői kocsmáros lakásáról történt lopásról tudósított.⁸) Édesanyja, a szentjakabi születésű Grünbaum Száli (Rozália) utóneve a későbbi forrásokban Erzsébetként szerepelt.

Grünfeldék első gyermeke, Pál 1882 körül született.⁹ Amikor 1884. január 27-én Pölöskefőn a házaspárnak újabb fia – Mező Ferenc bátyja – született, a helyi római katolikus földbirtokos Pálffy Eleket (Pálffy László édesapját) kérték fel komának, „keresztapának” (Gevatter), és róla is nevezték el a csecsemőként, 1884. április 10-én elhunyt gyermeket. (Ebben az időszakban nem volt példa nélküli, hogy izraelita családok keresztény embert kérjenek fel komának, például a református Jókai Mór író ilyen szerepéről számolt be egy 1869. évi tudósítás.¹⁰) A következő évben, 1885. március 13-án jött világra a Mező Ferencként ismertté vált fiuk, akinek a részére már izraelita komát választottak, Grosz Sámuel személyében. (A „keresztapa” szegény falusi árendás volt, aki Ferencet a nagykorúsága ünnepére a remélt ezüst-

8 Zalamegye, 1887. július 17. [3.]

9 Három évvel volt idősebb az 1885-ben született Mező Ferencnél. Takács 2014, 33.

10 „Már nemcsak kereszténynek van zsidó keresztapja, hanem zsidónak is keresztényén. Grünwald Gábor pesti zsidó Jókai Mórt hívta meg komájának, s a kálvinista egyházi segédgondnok nem találta különösnek elfogadni.” Protestáns Egyházi és Iskolai Lap, 1869. február 14. 218.

Mező Ferenc szüleinek és Pálffy László feleségének aláírása az általuk kötött adásvételi szerződésen, 1906 (Magyar Nemzeti Levéltár Zala Vármegyei Levéltára)

óra helyett csupán tizenkét tojással tudta megajándékozni.¹¹) A kis Ferenc körülmetélését 1885. március 20-án – a Mózes törvénye szerinti nyolcadik napon¹² – Grünfeld Ignác végezte el, aki nagy valószínűséggel a Gelsén élő nagypapa lehetett. A Grünfeld házaspárnak még számos gyermeke született Pölöskefőn, közülük azonban többen korán meghaltak: Teréz Jozefina (1887. május 1.), Ilona (1889. március 5.), Kálmán (1891. január 9. †1891. május 10.), Kálmán (1892. január 31. †1899. június 30.), György (1894. április 16. †1894. augusztus 21.), Erzsébet (1895. augusztus 16.), Ignác (1897. június 11.).¹³

Grünfeldék legkésőbb 1906-ban Nagykanizsán telepedtek le, s a városba

¹¹ Takács 2014, 15.

¹² Mózes harmadik könyve 12,3; Lukács evangéliuma 2,21.

¹³ Grünfeld Mór 1887-ben korcsmárosként és mészárosként, később (1892, 1894, 1895) vendéglősként szerepelt. Grünfeld Mórinné az 1891-ben született gyermek anyakönyvezésekor már Erzsébetként szerepelt. HU-MNL-ZVL-IV.435. Hahóti izraelita hitközség születési anyakönyvei, 1884/1., 1885/8., 1887/2., 1889/19., 1891/2., 1892/4., 1894/3., 1895/14., 1897/5.; Uo. Hahóti izraelita hitközség halotti anyakönyvei, 1884/100.

költözésükkel összefüggésben üzleti kapcsolatba léptek Pálffyékkel. Mező Ferenc szülei, Grünfeld Mór és Grünbaum Erzsébet 1906-ban 9830 négy-szögöles pölöskefői ingatlanukat Pálffy Lászlóné Véssey Ilona pacsnak adták el 3604 korona 31 fillérért.¹⁴ (Pálffyék ekkor Pacsnán éltek, hiszen a férj ott volt járási főszolgabíró.)

Amikor a Grünfeld család legkisebb gyermeke, Margit 1907. november 16-án megszületett, Grünfeld Móric már 51, Grünbaum Erzsébet pedig 44 éves volt, Ferenc fiuk 22 éves budapesti egyetemistaként üdvözölhette kishúgát. Margit születési anyakönyvi bejegyzéséből kitűnik, hogy ekkor már bizonyosan Kanizsán, a Teleki u. 20. szám alatt éltek.¹⁵

Nagykanizsa lett a Grünfeld család végleges otthona. Később is a Teleki u. 20. szám alatt laktak, innen adták férjhez Mező Ferenc leánytestvéreit is (az 1887-ben született Grünfeld Jozefa 1911-ben Stern Ignác hahóti kereskedőhöz, míg az 1895-ben született Grünfeld Erzsébet 1919-ben Kertész Andor budapesti banktisztviselőhöz ment férjhez).¹⁶ A dél-zalai városban halt meg 1930-ban Mező Ferenc édesapja, Grünfeld Mór kereskedő, 1938-ban pedig édesanyja is.¹⁷ Utóbbi elhunytáról az egyik lapban „Dr. Mező Ferenc gyásza” címmel jelent meg a hír.¹⁸

Még 1908-ban Grünfeld Ferenc – Pál és Ignác nevű fivéreivel együtt – a családnevét „Mező”-re magyarosította.¹⁹ Testvérei közül Mező Pál később MÁV főintézőként dolgozott, dr. Mező Ignác pedig ügyvédként tevékenykedett.²⁰

14 A terület a pölöskefői 235. számú telekjegyzőkönyvben 648/c. helyrajzi számon szerepelt. HU-MNL-ZVL-XIII.10. 9. doboz. 11. pallium. Adás-vevési szerződés. Zalaszentbalázs, 1906. október 23.

15 HU-MNL-ZVL-XXXIII.1. Nagykanizsai állami anyakönyvi kerület születési anyakönyvei, 1907/735.

16 HU-MNL-ZVL-XXXIII.1. Nagykanizsai állami anyakönyvi kerület házassági anyakönyvei, 1911/82., 1919/314.

17 HU-MNL-ZVL-XXXIII.1. Nagykanizsai állami anyakönyvi kerület halotti anyakönyvei, 1930/57., 1938/535.

18 Esti Kurir, 1938. december 25. 2.

19 Pesti Hírlap, 1908. november 5. 35.

20 Esti Kurir, 1938. december 25. 2.

Ferenc elemi iskolai tanulmányait szülőfalujában, Pölöskefőn kezdte meg, majd a második osztálytól Gelsén folytatta. Itt nagyszüleinél lakott – nagyapja, Grünfeld Ignác kereskedő volt –, akiknek munkaszeretete, vallásossága, kötelességtudása nagy hatást gyakorolt rá.²¹

Középiskolai tanulmányait a nagykanizsai kegyesrendi gimnáziumban kezdte meg, majd a zalaegerszegi állami főgimnáziumban – ahol padtársa volt Pais Dezső (1886–1973) nyelvész, akadémikus – fejezte be. 1898-ban már magántanítványokat fogadott, s tanulmányai során végig ezen a módon igyekezett a megélhetéshez hozzájárulni. 1904. június 22-én érettségizett Zalaegerszegen.²²

A zalai középiskolás éveket követően a budapesti tudományegyetem bölcsészettudományi karán végezte egyetemi tanulmányait. 1908-ban középiskolai tanári oklevelet nyert, 1909. március 6-án pedig bölcsészdoktorrá avatták. Disszertációja – „Tibullus²³ a magyar irodalomban” – már 1908-ban megjelent.²⁴ Első kötete egy rendkívül termékeny és imponáló tudományos és tudományos-ismeretterjesztő publikációs munkásság nyitányát jelentette.²⁵

Tanárjelölti idejét – a latin és görög szaktárgyak oktatójaként – a fővárosi tanítóképző-intézet gyakorló főgimnáziumában töltötte az 1908/1909. és az 1910/1911. tanévekben, a kettő között pedig katonai szolgálatot teljesített a császári és királyi 6. gyalogezredben, ahonnan hadapród-tiszthelyettesként szerelt le.²⁶

Az 1912/1913. tanévben egy magániskolában, a rákospalotai Wágner Manó Nyilvános Főgimnáziumban tanított, ahol az intézmény futballcsapatának edzőjeként is tevékenykedett.²⁷

21 Takács 2014, 14–15.

22 Takács 2014, 15., 18., 60., 61. – Zalaegerszegi iskolájának centenáriumi évkönyvében bemutatták életrajzát: Sablauer 1996.

23 Albius Tibullus (meghalt Kr. e. 19.) római elégiaköltő.

24 Takács 2014, 66–68.

25 Publikációinak az egyik önéletrajzában található felsorolása: Takács 2014, 19.

26 Takács 2014, 72–73.

27 Takács 2014, 77–78.

Zalától ezekben az években sem szakadt el: a nyarakat családjánál, Nagykanizsán töltötte, ahol bekapcsolódott a helyi egyesületi és sportéletbe, emellett rendszeresen írt a zalai lapokba. Cikkeinek témái jól mutatják kettős érdeklődését: sporteseményekről szóló tudósítások mellett ókori tárgyú tudományos ismeretterjesztő cikkeket is publikált.²⁸ 1913-ban sikerrel pályázta meg a zalaszentgróti polgári fiúiskola igazgatói posztjára kiírt pályázatot, így november 1-jei kinevezésével visszakerült Zalába. Ennek az időszaknak az eredménye az általa gyermekkorra óta tisztelt és „a magyar múlt egyik legnagyobb alakjának” tekintett Deák Ferenc és Zalaszentgrót viszonyát feldolgozó munkája.²⁹

Pedagógusi pályáját megszakította az első világháború kitörése. Mivel tartalékosként éppen fegyvergyakorlaton volt új alakulatánál, a pozsonyi császári és királyi 72. gyalogezrednél, hamarosan katonák kiképzését bízta rá, s velük együtt indult a keleti (galíciai) hadszíntérre. 1914 novemberében tartalékos hadnaggyá nevezték ki, decemberben esett át a tűzkeresztségen. Később hastífuszt kapott, lábadozása során pedig megírta az addigi háborús élményeiről szóló beszámolóját, amely 1915-ben jelent meg Nagykanizsán.³⁰ 1917-től ezredével az olasz fronton szolgált, immár tartalékos főhadnagyként és az ezred tábori századának parancsnokaként. Részt vett az 1918 júniusi második piavei csatában is, végül 1918. december 1-jével szerelték le.³¹ A háború során tanúsított magatartását, teljesítményét és megsebesülését számos kitüntetéssel ismerték el, a Piave melletti személyes bátorságáért a 3. osztályú Vaskorona-rendet is elnyerte.³²

1919-től tudott visszatérni a pedagógusi pályára, immár a fővárosban elhelyezkedve. 1920-tól a budai Mátyás Gimnáziumban tanított latin–görög szakos tanárként, amely meghatározó helyszíne lett pedagógusi pályájá-

28 Takács 2014, 79–81.

29 Takács 2014, 83–85.

30 Takács 2014, 88–91., 106.

31 Takács 2014, 122–124., 134.

32 Takács 2014, 18., 138–140.

nak.³³ Ez a nyugodtabb időszak megfelelő háttérrel biztosított az általa szeretett tevékenységekhez (sportszervezés, kutatás és publikálás). Ebben az időszakban sem szakadt le Zalától: 1929-ben jelent meg a Nagykanizsa sporttörténetét feldolgozó írása.³⁴ Mező Ferenc 1924-ben feleségül vette Ducks Szerénát. Két leánygyermekük, Zsuzsanna (1925) és Olimpia (1931) született.³⁵

Dr. Mező Ferenc többévtényi sporttörténeti kutatómunkája és publikációs tevékenysége összegzéseként állította össze az ókori olimpiai játékok történetéről írt pályamunkáját, amelyet az Országos Testnevelési Tanács küldött el az 1928. évi amszterdami olimpiára. A tizenegy fős bírálóbizottság összes tagja Mező Ferenc művét ítélte a legjobbnak az irodalmi epikai kategóriában. Az örömet beárnyékolta, hogy a kultuszminisztérium nem támogatta Mező kiutazását Amszterdamba, így nem lehetett jelen, amikor tiszteletére felhúzták a magyar nemzeti lobogót és eljátszották a magyar himnuszt.³⁶

Ennek ellenére eredményével Mező beírta magát a magyar sporttörténet lapjaira. Győzelmét széles körben ünnepelték. A sikeres magyar olimpiai küldöttség körében a budai Várban fogadta Horthy Miklós államfő.

Mező Ferenc portréja Benedek Rezső „Zala Aranykönyve” című kiadványában, 1938 (Göcseji Múzeum, Mazur Ildikó reprodukciója)

33 Takács 2014, 141., 143–144., 153.

34 Takács 2014, 158. – Az írás a Magyar Városok Monográfiája sorozatban Nagykanizsáról megjelent kötet önálló fejezete volt.

35 Takács 2014, 163., 192.

36 Takács 2014, 171–173.

Pálffy László pölöskefői kúriája (a szerző felvétele, 2023. június 4.)

Szűkebb páttriájában, Nagykanizsán 250 terítékes bankettet rendeztek a tiszteletére. Görögországi tanulmányúton vehetett részt, 1929-ben önálló könyvként kiadták az olimpiai pályaművét (immár gróf Klebelsberg Kunó vallás- és közoktatási miniszter előszavával), a Testnevelési Főiskolán pedig óraadó tanár lett.³⁷

Az olimpiai győzelem utáni években még szélesebb körben folytatta publikációs, tudományos ismeretterjesztő tevékenységét, társadalmi-sportéleti szerepvállalását.³⁸ 1936-ban díszvendégként vett részt a berlini olimpián.³⁹

1935-től áthelyezték az V. kerületi Berzsényi Dániel Gimnáziumba, ahol 1937-től címzetes igazgatói titulussal tevékenykedett, és innen is került nyugállományba 1942-ben.⁴⁰ A háborús évek alatt a kitüntetései miatt

37 Takács 2014, 178–179., 181., 184–186.

38 Takács 2014. VIII. fejezet.

39 Takács 2014, 209.

40 Takács 2014, 205., 209., 225.

védettséget élvező Mező Ferenc visszavonultan élt. A publikációs lehetőségek beszűkülése alatt több mint ötezer kötetes könyvtárát rendezte.⁴¹

1945 tavaszán Teleki Géza kultuszminister a budapesti Kölcsey Ferenc Gimnázium igazgatójának nevezte ki, májusban pedig berendelték a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumba, osztályvezető-helyettesnek kinevezve. 1946-ban már a Testnevelési és Sport Ügyosztály vezetője volt a minisztériumban.⁴² Ebben az időszakban születtek a pölöskefői Pálffy Lászlónak írt levelei.

Dr. Mező Ferenc 1947-ben a Magyar Olimpia Bizottság ügyvezető elnöke lett, a koalíciós időszak végének politikai küzdelmei eredményeképpen azonban 1948-ban nyugdíjazták a minisztériumból. Ugyanakkor ebben az évben – mintegy karrierje betetőzéséeként – bevásztották a Nemzetközi Olimpiai Bizottságba.⁴³

A Rákosi-korszakban osztályidegennek nyilvánították Mező Ferencet. A fővárosból a Hortobágyra való kitelepítésükről értesítést is kaptak, a döntés végrehajtásától Mező életrajzírója, dr. Takács Ferenc szerint Hegyi Gyula⁴⁴ sportvezető közbenjárása mentette meg a családot. Számítottak Mező Ferencre a Szovjetunióknak a Nemzetközi Olimpiai Bizottságba való felvétele ügyében. Mező latba is vetette sportdiplomáciai befolyását, és a Szovjetunió a tagság birtokában részt vehetett az 1952. évi helsinki olimpián.⁴⁵

Élete utolsó évtizedében Mező Ferenc az olimpiai mozgalomnak, az olimpiai eszmének szentelte az idejét és a tudását. A sportdiplomáciai elfoglaltságok mellett folytatta kutatói és publikációs munkáját, immár az újkori olimpiai játékok történetét is feldolgozva.⁴⁶ Jelen volt az 1952. évi helsinki olimpián mint a Nemzetközi Olimpiai Bizottság tagja és a Magyar

41 Takács 2014, 235.

42 Takács 2014, 239., 246.

43 Takács 2014, 246., 252–253.

44 Hegyi Gyula (1897–1978) esztergályos, kommunista politikus, a Magyar Olimpiai Bizottság elnöke (1951–1964).

45 Takács 2014, 260.

46 Takács 2014, 289.

Pálffy László és felesége síremléke a pölöskefői temetőben (a szerző felvétele, 2023. június 4.)

erővel buzog az elhatározás, hogy méltóan szerepeljenek az olimpián”). Jelen volt a híres magyar-szovjet olimpiai vízilabda döntőn is.⁴⁸ Megadatot számára az is, hogy az 1960. évi római olimpiára elutazhatott – ahol az ókori római emlékek felkeresésére is volt módja –, és a díjátadón tőle vehette át volt gimnáziumi tanítványa, a vívó Kárpáti Rudolf az aranyérmét.⁴⁹

Dr. Mező Ferenc 1961. november 21-én hunyt el, s november 25-én temették el a Kerepesi úti temetőben. A koporsót sportolókból álló díszőrség – köztük Gyarmati Dezső és Balczó András – kísérte. Búcsúztatásán Zala megye és Nagykanizsa város is képviseltette magát.⁵⁰

Mező Ferenc a második világháború után is folyamatosan tartotta a kapcsolatot szülőmegyéjével, így például 1946-ban előadást tartott a Nagykanizsai Torna Egylet fennállásának 80. évfordulóján tartott ünnepségen.⁵¹ Az 1952.

47 Takács 2014, 262., 267–278.

48 Takács 2014, 281–285.

49 Takács 2014, 298–299., 363.

50 Takács 2014, 302–305.

Olimpiai Bizottság főtítkára. Hosszas, de sikertelen küzdelmet folytatott annak érdekében, hogy az 1960. évi olimpiát Budapesten rendezzék meg.⁴⁷

1956-ban, a forradalmat követő időszakban Mező Ferenc a magyar csapat melbourne-i olimpiai részvétele mellett tette le a voksát („olimpikonjainkban most, amikor drága magyar népünk kivívta teljes szabadságát, még fokozottabb

őszi pölöskefői előadása után „körülvették gyermekkori iskolatársai, s megemlékeztek arról, hogy világbajnok pajtásuk már gyerekkorában is tanította őket sportolni és versenyeket is rendezett”.⁵² Még 1958 nyarán is ellátogatott Pölöskefőre, a tiszteletére rendezett ünnepség után ő végezte el a pölöskefői és újudvari fiatalok barátságos futballmérkőzésének kezdőrúgását.⁵³ 1959 februárjában Zalaegerszegen és Letenyén, 1960 májusában és júniusában Nagykanizsán, Gelsén (nagyzülei falujában), valamint Nagylengyelben tartandó előadásaira hívta fel a figyelmet a megyei lap.⁵⁴ 1960 decemberében az újjáalakult Nagykanizsai Torna Egylet – amely Mező Ferenc szerint az ország második legrégebb sportegyesülete volt – választotta díszelnökévé.⁵⁵

A Zalai Hírlap méltó módon, részletes nekrológgal emlékezett meg Mező Ferenc („a népszerű, aranyos kedélyű Feri bácsi”) haláláról és budapesti temetéséről, amelyen nagykanizsai küldöttség is részt vett.⁵⁶

Mező Ferenc emlékét Zala vármegyében a pölöskefői szobra és a róla elnevezett nagykanizsai gimnázium is őrzi.

Mező Ferenc pölöskefői szobra, Dienes Gyula alkotása (a szerző felvétele, 2023. június 4.)

⁵¹ Takács 2014, 240.

⁵² Zala, 1952. november 15. [3.]

⁵³ Zalai Hírlap, 1958. augusztus 6. 6.

⁵⁴ Zalai Hírlap, 1959. február 5. 6., 1960. május 15. 9., 1960. május 29. 1.

⁵⁵ Zalai Hírlap, 1960. december 22. 6.

⁵⁶ Zalai Hírlap, 1961. december 1. 6.

A címzett, Pálffy László

Pálfiszegi Pálffy László Elek 1872. március 5-én született Pölöskefőn Pálffy Elek és felesége, Koltay Karolina római katolikus vallású földbirtokosok gyermekeként.⁵⁷ Első utónevét keresztapja, Csertán László – Csertán Sándor 1848/49-es kormánybiztos fia – után kapta.⁵⁸ Pálffy László apai ágon ősi göcseji köznemesi nemzetség sarja volt, családjá leányági örökösödés révén lett birtokos Pölöskefőn.⁵⁹

Székesfehérváron érettségizett, egyetemi tanulmányait Budapesten végezte,⁶⁰ majd Zala vármegye közigazgatásában helyezkedett el. 1895-ben rövid ideig a Keszthelyi járásban, azután 1895 és 1905 között a Pacsai járásban tevékenykedett szolgabíróként. 1905-ben került főszolgabíróként a Pacsai járás élére, s 1920-ban ebből a hivatalából vonult nyugalomba.⁶¹

Ezt követően a birtokán gazdálkodott. Az 1930-as évek közepén 517 katasztális hold terjedelmű gazdasága Pölöskefő, Felsőrajk, Pötréte, Börzönce, Hahót és Zalaszentbalázs községek határában feküdt. A növénytermesztés mellett tehenészetet üzemeltetett, emellett sertésenyésztéssel és bortermeléssel (rizling) is foglalkozott.⁶² 1937-ben Pálffy László birtoka Pölöskefőn 144 holdat tett ki, de valószínű, hogy ez egy családon belüli tulajdonmegosztás eredménye lehetett, hiszen ugyanekkor Dénes fia neve alatt 333 holdas, míg veje, Csertán Elek neve alatt 269 holdas gazdaságot tüntettek fel.⁶³ Az 1945. évi földreform jelentős hatást gyakorolt Pálffy és családja gazdál-

57 Zalaszentbalázi római katolikus plébánia keresztelési anyakönyvei, 1872/28. (Az adatbázisonline.hu oldalon található digitalizált változat. Hozzáférés: 2023. május 17.)

58 Vajda 1994, 216.

59 Magyar nemzeti zsebkönyv 1905, 481–482. – A család göcseji eredetére, Pölöskefőre kerülésére, nőági rokonsági kapcsolataira vonatkozóan részletes adatokat szolgáltat Pálffy László család iratgyűjteménye. HU-MNL-ZVL-XIV.15.

60 Csikvári 1938, 400.

61 Molnár 2000, 459.; Csikvári 1938, 400.

62 Kiss 1935, 141.

63 Gazdacímtár 1937, 353.

kodására. Dénes fiával eredménytelenül fellebbeztek a földosztó bizottság által megállapítottnál nagyobb földterület meghagyásáért.⁶⁴

Pálffy László nyugalmazott vármegyei tisztviselőként és földbirtokosként Pölöskefő legtekintélyesebb lakója lehetett. Amikor Pölöskefő 1939-ben önálló lelkészt kapott, a község elöljárósága élén ő üdvözölte az ünnepélyes fogadtatásban részesített Tomózer Lajos plébánost.⁶⁵

Pálffy érdeklődési köre egyaránt kiterjedt a történettudományra és a nyelvészetre. A Magyar Heraldikai és Genealógiai Társaság rendes tagja volt.⁶⁶ Az 1930-as és 1940-es években különböző etimológiai kérdésekkel kapcsolatos adatszolgáltatásai, hozzászólásai a Magyar Nyelv, a Magyar Nyelvőr, a Dunántúli Szemle és a Vasi Szemle hasábjain jelentek meg, de gyűjtési eredményeit még az 1950-es években is felhasználták.⁶⁷

Pálffy már 1907-ben – még aktív főszolgabíróként – is amellet érvelt, hogy Zala vármegye címerében a kék pajzsmezőben a sáv ezüst színű, így a megye színe a kék-fehér.⁶⁸ 1929 és 1937 között – immár nyugalmazott tisztviselőként, ugyanakkor Zala vármegye törvényhatósági bizottsági közgyűlésének örökös tagjaként és műkedvelő történészként – ismét rendkívül aktívan, kezdeményező módon vett részt a vármegye címeréről és színeiről folyó vitában. Noha a kék-ezüst színek legvehemensebb védelmezőjeként több ízben is sikerült többséget szereznie álláspontjának a vármegyei címerbizottságban és a közgyűlésben, a belügyminisztérium 1933. évi döntésével – amely a vármegyecímert zöld mezővel és ezüst pólyával, azaz sávval, a zalai lobogó színeit pedig zöld-fehérben állapította meg – szembeni erőfeszítései nem jártak sikerrel.⁶⁹ A Zala Megyei Közgyűlés 2010-ben megalkotott ren-

64 Béli 1977, 93.

65 Zalamegyei Ujság, 1939. július 21. 2. – Tomózer Lajos János 1945-ig szolgált Pölöskefőn, ekkor gelsei plébános lett. Pfeiffer 1987, 1030.

66 Turul, 1932. évfolyam melléklete. A Magyar Heraldikai és Genealógiai Társaság 1933-ban. VI.

67 Arcanum Digitális Tudománytár adatbázisaiban történt keresés eredménye. <https://adt.arcanum.com/hu/> (Hozzáférés: 2023. május 17.)

68 Az ekkortájt használt kék-sárga színnel szemben volt kifogása. Molnár 2010, 52–53.

69 A címer ügyében kifejtett tevékenységének részletes bemutatása: Molnár 2010, 58–73.

delethe alapján azonban vármegyénk jelenlegi címere a színek tekintetében lényegében megfelel a dualizmus idején használatban volt, és Pálffy László által helyesnek tartott változatnak.⁷⁰

Feleségével, Véssey Ilonával öt gyermeket – Dénes fiukat és négy leányt – neveltek fel. Mária hajadonként a szüleivel élt Pálffy halálakor, a másik három Pálffy lány zalai történelmi családok tagjaihoz ment férjhez (Csertán Elekné Pálffy Margit, Bosnyák Andorné Pálffy Ilona, dr. boldogfai Farkas Tiborné Pálffy Judit).⁷¹

Pálffy László 1946. szeptember 16-án halt meg a szülőfalujában, szívbénulásban.⁷² Halálakor özvegyének részvétet nyilvánított – többek között – Mindszenty József (1892–1975) bíboros, hercegprímás, esztergomi érsek, volt zalaegerszegi apátplébános és Holub József (1885–1962) akadémikus, pécsi egyetemi tanár, Zala vármegye középkorának monográfusa is.⁷³

A levelek

A közölt levelek a második világháborút követően, 1945-ben és 1946-ban keletkeztek. A vészkorszakot és a háborút túlélte Mező Ferenc szakmai pályája ekkor, a koalíciós kormányzás időszakában másodvirágzását élte, gimnáziumi igazgatói kinevezést és minisztériumi beosztást nyert. Pálffyék életére, anyagi helyzetére ebben az időszakban viszont az 1945. évi földreform és az azzal kapcsolatos eljárások, ügyintézésük gyakoroltak hatást. (A későbbi években még súlyosabb hátrányok érték a családot: 1948-ban pél-

⁷⁰ Molnár 2010, 87–89., XXXIV–XXXVI. táblák.

⁷¹ HU-MNL-ZVL-XIII.10. 9. doboz. 11. pallium. Nagykanizsai Járásbíróság hagyatékátadó végzése. Nagykanizsa, 1946. október 31. (Belefoglalva az 1946. október 24. napján és folytatólagosan megtartott hagyatéki tárgyalás jegyzőkönyvi kivonata.)

⁷² HU-MNL-ZVL-XXXIII.1. Zalaszentbalázi állami anyakönyvi kerület halotti anyakönyvei, 1946/43.

⁷³ HU-MNL-ZVL-XIII.10. 9. doboz. 9. pallium. Mindszenty József levele. Esztergom, 1946. szeptember 30.; Uo. 19. pallium. Holub József levele. Pécs, 1946. október 2.

dául eljárást indítottak lányuk, a „gentry ivadék” szabotáló nagygazdának minősített Pálffy Mária ellen.⁷⁴)

Az első levelet Mező Ferenc 1945. szeptember 29-én küldte Pálffy Lászlónak, válaszképpen Pálffynak egy korábbi levelére, amelyben egy „oktatóról” érdeklődött a fővárosban élő földijétől. (Mező Ferenc ekkor a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium tisztviselője volt.)

Mező a tisztelet és a megbecsülés szellemében fogalmazta meg levelét szülőfaluja földbirtokosához, a nyugalmazott főszolgabíróhoz, hivatkozva a címzettnek a családja iránt tanúsított „hajlandóságára” is, amelyet gyermekkorától fogva érzékelt. Az egykori pölöskefői kocsmáros fia ugyanakkor örömmel és büszkén számolt be szakmai karrierje előrehaladásáról, minisztériumi beosztásáról is. Előadta, hogy szívesen segítene a falubeli fiatalság sportolási és testnevelési lehetőségeinek javításában. Szépen megfogalmazott sorokban nyilvánította ki a „szívébe zárt” szülőfalú iránt érzett ragaszkodását, kifejezve a Pölöskefőre való látogatás iránti vágyát is. Üdvözetének tolmácsolását kérte nemcsak a Pálffy család tagjai, hanem a pölöskefői helyi értelmiség részére is, vérbeli pedagógusként kartársának titulálva a község igazgató-tanítóját.

A második fennmaradt levelet Mező már kultuszminisztériumi fejléces és bélyegzős papírra írta Pálffynak közel egy évvel később, 1946. szeptember 2-án. A levélből kiderül, hogy megvalósult a vágyott pölöskefői látogatás, amelynek során Pálffyték vendégszeretetében is részesült. Mező megható sorokban írja le azt a gondolatát, hogy milyen örömet okozott volna a néhai szüleinek, ha láthatták volna Pálffyték iránta tanúsított kedvességét.

A két levél összevetéséből kitűnik, hogy a két férfiú – nyilvánvalóan a 13 évvel idősebb Pálffy indítványozására – időközben összetegeződött. Mező immár „Kedves Laci Bátyám”-nak nevezte és tegezte Pálffyt, a megszólításban azonban tisztelete jeleként ezzel párhuzamosan megőrizte a „Mélyen tisztelt Főszolgabíró Úr” titulust is. A pölöskefői látogatás során feltehetően tartalmas eszmecsereket folytathatott le a két történelem iránt érdeklődő

74 Zala, 1948. november 24. 3., 1948. november 27. 2.

ember, hiszen Mező beszámolt arról, hogy Pálffy kérésére milyen lépéseket tett – az egyébként a történelmi Zala vármegye területén, Szentantalfán született – Sebestyén Gyula irodalomtörténész rovásírás-történeti műveinek beszerzése érdekében. (A Sebestyén által szerkesztett, 1906. évi „Magyar népköltési gyűjtemény”-ben az akkor még egyetemista Mező Ferenc által gyűjtött betyárdalokat is közöltek.⁷⁵)

A második levelet Pálffy még megkapta, két héttel annak keltezését követően azonban elhunyt. Mező a harmadik levélben részvétét nyilvánította özvegyének, Véssey Ilonának, itt is utalva arra a vendégszerető fogadtatásra, amelyben a közelmúltban részesítették. Kifejtette azt a meggyőződését is, hogy a pölöskefői földbirtokos nemes emlékét sokan – köztük természetesen ő maga is – fogják őrizni.

***Mező Ferenc levelei a pölöskefői Pálffy családhoz*⁷⁶**

I.

Dr. Mező Ferenc levele Pálffy Lászlónak

Budapest, 1945. szeptember 29.

Mélyen tisztelt Főszolgabíró Úr!

Igaz örömet szerzett megtisztelő üdvözetével és elnézést kérek, hogy kedves soraira csak most válaszolok. Késlekedésemnek az volt az oka, szerettem volna Főbíró Úr óhajának az oktató nevével is szolgálni. Sajnos, eddigi kísérleteim eredménytelen [így!] voltak. Nem adom fel azonban a reményt, hogy a közeljövőben mégis csak be tudok majd számolni valamilyen eredményről. A szénzünet megindulásával nyilván sokan lesznek, akik elmennek vidékre is.

Életpályámon egy-egy sikeremről, avagy haladásomról mindenkor be szok-

⁷⁵ Takács 2014, 66.

⁷⁶ A forrásokat modernizált átírással közlöm (rövid és hosszú magánhangzók, egybe- és különírás).

tam számolni Főszolgabíró Úrnak, mert hiszen kis gyerekkoromtól fogva éreztem, hogy mennyi sok hajlandósággal volt irányunkban Főszolgabíró Úr. Ezek után bizonyára nem érte félre, ha most is közlöm, hogy a közelmúltban bekerültem az V. fiz[etési] osztály 2. fokozatába, és amellet, hogy az egyik állami gimnázium igazgatója vagyok, beosztást kaptam a kultuszminisztériumba is, ahol a testnevelési és sportügyeket irányítom, mint ügyosztályvezető-helyettes. Ebben a minőségemben eszembe jutott az én szeretett szülőközségem. Szeretném leróni hálámnak egy részét, és Főszolgabíró Urat bátorkodom megkérni, juttassa el a községünk képviselő-testületéhez azt az ajánlatomat, hogy szeretnék testnevelési és sportvonalkozásban községünk fiatalságának segítségére lenni, éppen ezért írják össze, mire volna szükségük (elsősorban sporteszközökre gondolok, aztán felszerelésre), és juttassák el hozzám mielőbb kérvény formájában.⁷⁷ Igaz örömömre szolgálna, ha még oly kicsi mértékben is, de segítségére lehetnék kis községünknek, amelyet már gyerekkoromban, de mindenesetre mindörökre szívembe zártam. Évek óta készülök reá, hogy ellátogathassak Pölöskefőre, ez a szándék ma is megvan bennem és hiszem, hogy a jövő tavasszal valóra is tudom váltani.

Kérem szíveskedjék Felesége és Leánya Önagységának tiszteletteljes kézcsókomat tolmácsolni, és Bözsi húgommal⁷⁸ együtt Főszolgabíró Urat, Plébános Urat,⁷⁹ Igazgató-Tanító kartársamat,⁸⁰ de az egész községet is igaz szeretettel

Budapest, 1945. évi szeptember hó 29-én

77 A Magyar Nemzeti Levéltár Zala Vármegyei Levéltárában nem található Pölöskefő község képviselő-testületének 1945. évi jegyzőkönyve.

78 Mező Ferenc tíz esztendővel fiatalabb húga, Grünfeld Erzsébet 1919. június 8-án ment férjhez Kertész (eredetileg Kohn) Andor budapesti banktisztviselőhöz. HU-MNL-ZVL-XXXIII.1. Nagykánizsai állami anyakönyvi kerület házassági anyakönyvei, 1919/314.

79 1946-ban Mígazzy Tibor (1900–1961) volt a pölöskefői plébánia adminisztrátora. Pfeiffer 1987, 718.

80 Eröss Pál 1921-től tanított Pölöskefőn, 1923-tól mint igazgató-tanító tevékenykedett. 1952-ben is igazgatóként vezette a négyfős pölöskefői nevelőtestületet. Bodri – Madarász – Zsadányi 1935, 83.; HU-MNL-ZVL-VIII.228. Iktatott és iktatlan iratok, 1952. Nevelők beosztása és elfoglaltsága. Pölöskefő, 1952. szeptember 22.

köszöntöm
húséges földijök:
Dr. Mező Ferenc
gimn. igazgató
ügyosztályvezető h.

HU-MNL-ZVL-XIII.10. 9. doboz. 8. pallium. Gépelt, kézzel aláírt.

2.

Dr. Mező Ferenc levele Pálffy Lászlónak
Budapest, 1946. szeptember 2.

[M. Vallás és Közoktatásügyi Ministerium körbélyegzője]
Testedzési Ügyosztály vezetője

Mélyen tisztelt Főszolgabíró Úr!
Kedves Laci Bátyám!

Végtelen hálával gondolok arra a néhány órára, amelyet kedves körötökben eltöltöttem. Szüntelenül arra gondolok, mennyi örömet jelenthetett hozzám való végtelen kedvességek megboldogult szüleimnek, ha a másvilágon tudomást vehettek róla. Vendégszeretetek boldogan viszonznám és nagy örömet szereznétek nekem, ha erre egyszer-másszor Pesten való jártatokban módot nyújtanátok.

Duzsnaki⁸¹ kis unokád⁸² itt fenn van már Budapesten? Minap itt fenn járt nálam Wollák⁸³ Hanzi,⁸⁴ nagy szeretettel emlegettünk. Sebestyén Gyulának⁸⁵ a Magyar rovásírás hiteles emlékei című munkáját (megjelent 1915-ben)

81 A gépelt szövegbe a „z” betű tintával beillesztve.

82 Duzsnakon élt Pálffyék leánya, Margit a férjével, Csértán Elekkel. Békassy 1930, 51.

83 A „W” betű tintával javítva „V” betűről.

84 Wollák János ügyvéd Zalaegerszezen, 1942. május 17-én levelében jogi tanácsokat nyújtott Pálffy Lászlónak. HU-MNL-ZVL-XIII.10. 9. doboz. 3. pallium. (A Pálffy családhoz intézett levelek.)

85 Sebestyén Gyula (1864–1946) folklorista, irodalomtörténész, a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárának igazgató-öre, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja.

már meghozattam, de az említett családi vonatkozásra nem találtam benne nyomot. Most tovább kutatok utána. Ugyancsak Sebestyén Gyulának Rovás és rovásírás című 1909-ben megjelent munkáját a napokban kapom meg, ha átnéztem, az eredményről ugyancsak értesítelek.⁸⁶ Hiszem, hogy Farkas Tiborné⁸⁷ már kiheverte a múltkori kellemetlenséget.

Még egyszer köszönöm vendégszereteteget és családod valamennyi kedves hölgytagjának tiszteletteljes kézcsókom jelentését kérve, vagyok Mindnyájatok iránt

Budapest, 1946. szeptember 2.

igaz szeretettel:

Mező Ferenc

HU-MNL-ZVL-XIII.10. 9. doboz. 8. pallium. Gépelt, kézzel aláírt. Eredeti borítékkal.

3.

Dr. Mező Ferenc részvétnyilvánító levele özvegy Pálffy Lászlónénak

Budapest, 1946. október 1.

[M. Vallás és Közoktatásügyi Ministerium körbélyegzője]

Testedzési Ügyosztály vezetője

Mélyen tisztelt Nagyságos Asszonyom!

Megdöbbenéssel értesültem arról a mérhetetlen csapásról, amely Nagyságos Asszonyomat és kedves Családját az én drága jó Laci bátyám elhunytával érte. Szinte hihetetlennek tűnt fel a hír, hiszen alig néhány hete, hogy vendégszerető hajlékukban oly kitüntető szeretettel fogadott a megboldogult. Nagy fájdalomukban szolgáljon némi vigaszul, hogy nemes emlékét megszerezte, de megyénk határain túl is igen sokan tisztelettel és szeretetben fogjuk őrizni.

86 Az említett művek: Sebestyén Gyula: A magyar rovásírás hiteles emlékei. Magyar Tudományos Akadémia, Budapest, 1915.; valamint: Sebestyén Gyula: Rovás és rovásírás. Néprajzi Társaság, Budapest, 1909.

87 Feltehetőleg boldogfai Farkas Tiborné Pálffy Judit, Pálffy Lászlóék lánya.

A nemes szív megszűnt dobogni, de túlanról továbbra is szerető gonddal kíséri itt maradt kedveseinek sorsát.

Kérem Nagyságos Asszonyomat, legyen kegyes mélyen átérzett részvételemet Családja minden tagjának tolmácsolni és kezeit csókolom

Budapest, 1946. október 1.

tisztelő hívük:

Dr. Mező Ferenc

Pálffy Lászlóné Úrhölgynek,
ny. főszolgabíró neje, Pölöskefő.

HU-MNL-ZVL-XIII.10. 9. doboz. 10. pallium. (Pálffy Lászlónéhoz érkezett részvétnyilvánító levelek.) Gépelt, kézzel aláírt. Eredeti borítékkal.

Bibliográfia

Levéltári források

HU-MNL-ZVL= Magyar Nemzeti Levéltár Zala Vármegyei Levéltára
IV.435. = Zala vármegye felekezeti anyakönyvi másodpéldányainak levéltári gyűjteménye

VIII.55. = Zrínyi Miklós Gimnázium, Zalaegerszeg iratai

VIII.228. = Pölöskefői Általános Iskola iratai

XIII.10. = Farkas család iratai

XIV.15. = Pálffy László főszolgabíró családi iratgyűjteménye

XXIII.21.b. = Zala Megyei Tanács V. B. Oktatási Osztály iratai, Személyi iratok

XXXIII.1. = Zala megye anyakönyvi kerületei állami anyakönyvi másodpéldányainak levéltári gyűjteménye

Szakirodalom

- Békássy 1930 = Békássy Jenő: Zala vármegye feltámadása Trianon után (Zalai fejek). Bp., 1930.
- Bodri – Madarász – Zsadányi 1935 = Zalavármegye ismertetője. Szerk. Bodry László – Madarász Gyula – Zsadányi Oszkár. Sopron, 1935.
- Béli 1977 = Béli József: Az 1945-ös földreform végrehajtása Zala megyében. (Zalai Gyűjtemény 4.) Zalaegerszeg, 1977.
- Csikvári 1938 = Magyar közalkalmazottak almanachja. Szerk. Csikvári Antal. Bp., 1938.
- Gazdacímtár 1937 = Magyarország földbirtokosai és földbérlői (Gazdacímtár). A 100 kat. holdas és ennél nagyobb földbirtokok és földbérlések az 1935. évi adatok alapján. Bp., 1937.
- Hencsei 2010 = Hencsei Pál: Művészeti versenyek az olimpiai játékokon. In: Kis János: Az olimpiák krónikája. Mező Ferenc tiszteletére. Nagykanizsa, 2010. 39–46.
- Kiss 1935 = Alsódunántul mezőgazdasága és az Alsódunántúli Mezőgazdasági Kamara területéhez tartozó Baranya-, Somogy-, Tolna-, Zalavármegyék és Pécs th. város mezőgazdasági cím- és névjegyzéke. III. kötet. Összeállította Kiss Elemér. Kaposvár, 1935.
- Magyar nemzetségi zsebkönyv 1905 = Magyar nemzetségi zsebkönyv. Második rész: nemes családok. Első kötet. Bp., 1905.
- Molnár 2000 = Zala megye archontológiája 1138–2000. Szerk. Molnár András. (Zalai Gyűjtemény 50.) Zalaegerszeg, 2000.
- Molnár 2010 = Molnár András: Zala megye pecsétje és címere 1550–2010. (Zalai Gyűjtemény 69.) Zalaegerszeg, 2010.
- Pfeiffer 1987 = Pfeiffer János: A veszprémi egyházmegye történeti névtára (1630–1950). Püspökei, kanonokjai, papjai. (Dissertationes Hungaricae ex historia Ecclesiae VIII.) München, 1987.
- Sablauer 1996 = Sablauer Jenőné: Mező Ferenc (1885–1961). In: Emlékkönyv a Zrínyi Miklós Gimnázium fennállásának 100. évfordulójára 1896–1996. Szerk. Németh László. Zalaegerszeg, 1996. 178–179.

Takács 2014 = Takács Ferenc: A szellem olimpiai bajnoka. Dr. Mező Ferenc élete és munkássága (1885–1961). Bp., 2014.

Vajda 1994 = Vajda Lászlóné: Csertán Sándor, Zala megye kormánybiztosa (1809–1864). In: Zalai történeti tanulmányok 1994. Szerk. Bilkei Irén. (Zalai Gyűjtemény 35.) Zalaegerszeg, 1994. 215–243.

.....

HERKLI MÁTYÁS: Jobb ma egy medence, mint holnap a szezon vége! – 2020

Németh Attila

Szekkók budikkal és budik nélkül

Tóth Norbert képzőművész kiállítása Jánossomorján, a Glázer-Kozma Galériában

TÓTH NORBERT és **NÉMETH ATTILA** képzőművészek, valamint a házigazda, Glázer Norbert, a Glázer-Kozma Galéria tulajdonosa (Fotó a Jánossomorja Televízió jóvoltából)

Aki jelen volt azon a kiállításon, ahol Norbi tartotta a megnyitót, talán emlékszik arra, mi volt az utolsó mondata: Neki én vagyok a hentes. Nos hát akkor ennek fényében kezdjük is hozzá!

Bélgarnitúra és belső szervek eltávolítása.

A művelet célja a romlandó bélgarnitúra és az ehető belső szervek minél előbbi eltávolítása az állati testből.

Végrehajtása: Külső ivarszervek eltávolítása – ide tartozik a többi között a tőgy.

Hogy senki ne induljon már most haza, gyorsan összekötöm az elmondottakat a látottakkal.

A szekkó technika egyik legjobb kötőanyaga a kazein, amely egy természetes tejfehérje, ami a savanyú tejből való kicsapódással túróvá alakul át. Ez

TÓTH NORBERT: Budi ufóval
(80x50 cm, falról leválasztott és
vásznonra feszített szekkő) – 2021

TÓTH NORBERT: Budi napfelkeltében
(100x50 cm, falról leválasztott
és vászonra feszített szekkő) – 2022

a kazein feltárható oltott mésszel, bóraxszal, ammónium-karbonáttal és ammóniával. Mindközül a murális festéshez a legjobb a mésszel feltárt kazein.

A murális szó latin eredetű, jelentése fal, vagyis tágabb értelemben minden olyan művészeti alkotásra vonatkozó gyűjtőfogalom, amelyet falon, mennyezetben vagy valamilyen más állandó felületen hoztak, hoznak létre.

A falakra készített alkotásokra vonatkozó murális kifejezés általános elterjedése a mexikói „muralisták”, Diego Rivera, David Siqueiros, José Orozco művészeti

mozgalmának köszönhető. A hagyományos értelemben vett murális technikák a következők: freskó, szekkő, sgraffito, mozaik, kerámia, faliszőnyeg és ólomüveglablak.

A képzőművészet iskolája című könyvben Molnár C. Pál megkísérli a monumentális festészet meghatározását a következőképpen: „A monumentális kép a tektonikus erők áramlásának ábrázolata, képi megnyilvánulása, absztrakt tükröződése.”

Itt állunk Norbi képei között és talán észre sem vesszük, de olyan rögzített, megmásíthatatlan állomásponatok vesznek körbe bennünket, amelyek

mindennapi életünkbe a legmélyebb szinten beleszótték magukat.

Norbi élményeket fest.

Norbi helyeket fest.

Norbi olyan helyeket fest, ahol élmények születnek.

Jók-rosszak.

Egy jól követhető szellemi utazást tehetünk eme helyiségben. Matriális valóságunktól a transzcendens létezésünkig utazhatunk, átlépve köznapi értelemben vett határainkat.

Budik

Ha valaki számára nem lenne egyértelmű, hadd említsem itt meg,

hogy a budi milyen szükségszerűen fontos, meghatározó része lehet életünknek. Több mint gondolnánk. Készakarva tartózkodom a wc, vagy a mellékhelység kifejezéstől. A budi ennél sokkal több. Talán mindenkinek van élménye, ilyen olyan formában a fent említett építményről.

Fontos megjegyezni, hogy építmény. Esetleg tákolmány. Azonban mindenképpen olyan épület, melynek ajtaját becsukhatjuk magunk mögött. Kizárva a világot, vagy bezárva magunkat miközben azon elmélkedünk, mikor menekülhetünk már.

TÓTH NORBERT: Eine Welt (75x100 cm,
falról leválasztott és vászonra feszített szekkő)
– 2006 és 2017

Közelkép a Szekők budival és budik nélkül című kiállításról.

Előtérben **TÓTH NORBERT**: Nagymamám kertje II.

(50x100 cm, falról leválasztott és vászonra feszített szekő) – 2010 és 2016

Mert hogy nem mindegy milyen budiba tévedtünk. Ott, ahol tudatosan, faforgáccsal korhasztást végeznek, nos ott egy olyan állapotba kerülhetünk a fenyődeszkák résein átszűrődő napfényben, mely a testi szükséglet kielégítésén túl lelki megnyugvást is okozhat. Egy jó könyv, vers vagy cigaretta társaságában elvonulva a világtól. És nem számít, hogy mi történik odakint, ki száll a fejünk felett, milyen a táj, hogyan telik az idő.

Ennek az építménynek van gazdája, olyan, aki odafigyel rá, olyan, akinek több mint egy gödör.

Na és a többi. A legyes, loccsanós, telepókos, bűzös, szálkás tákolmány.

Aminek tulajdonosa van, de felelőse nincsen.

Ezt jól megnézzük már kívülről. Érezzük, hogy mire számíthatunk. Mérlegelünk, szorongunk, erőt gyűjtünk. Csak legyünk már túl rajta... A budi egyszerűsége az élet tökéletességére, vagy annak jól kiszámítható bonyolultságára, esetleg kegyetlenségére mutat rá.

Ezek a képek az élet aspektusai-
ba vezetnek be bennünket. Budikat látunk, amelyeknek létezése és állandósága tagadhatatlan. Mindez független attól, milyen polcra helyezzük saját magunkat, kapcsolatuk velünk a választásainkon, döntéseinken, kényszerűségeinken múlnak.

Bolt

Mint épület. Pénzt adunk, terméket kapunk. Egyszerű a matek.

Mint viszonyítási alap: Elértük a lakott területet.

Mint motívum egy üres vásznon: Szimbólum.

De milyen szimbólum?

A szekkó sajátosságával időtlenné válik, mozdíthatatlannak tűnik, beépül az idő állandóságába. Ezen képek rokonságot mutatnak a metafizikus festészet kiüresedett tereivel mely a filozófiája szerint olyan rendszer vagy módszer, amely az érzékszervek által nem hozzáférhető világot vizslatja.

Ebben az esetben a tér üressége ráerősít az ajtón túli világra, melyben a vágyak örömet okoznak, vagy keserűséget szülnek. Újra és újra szembesülünk a határainkkal, mindennapos, egyszerű témán keresztül kapunk finom utalást létezésünk húsbavágó kérdéseire.

Ezen a szemüvegen keresztül vizsgálva ráébredhetünk mindennapjaink kiszolgáltatottságára. A bolt már-már a modern világ temploma, áldozati hely, megkerülhetetlen entitás.

Fal

És ezzel el is érkeztünk utazásunk végállomásához, ahol megkérdőjeleződik a valóságosság, ahol a transzcendencia, a hit érzékeny prezentációja történik.

Olyan állapot, amely cselekvésre hív bennünket, bízunk, hinnünk kell abban, hogy ez a cselekvés olyan

élményt nyújt, amiért érdemes visszacsalni szürke hétköznapjainkba a gyermeki kíváncsiságot. A felfedezés izgalma, a szemünk előtt, időben jól érzékelhető elmúlás tragédiája, miközben eltűnik a mézspáncél alá bújtatott időtlen üzenet.

A képek, amelyeket megpillantunk, az informelből, azaz a forma nélküli absztraktból elinduló, gesztusokkal kiegészített action painting alkotások közé sorolhatóak. Mindaz, ahogy testet ölt a kép, majd ahogy újra eltűnik, az absztrakció folyamatát vezeti végig szemünk láttára.

A lemeszelt kép a múltbéli meggyőződés tragédiája, vagy éppen annak letisztulása a vizsgálati mód fényében. A történelem számos példát szolgáltatott már milderre. A víz és a kéz mely spricceli, a kép létezésének mintegy megteremtői, az alkotó folyamat részesei. Az életre hívó, ha úgy tetszik a teremtésre emlékeztető akarat hiánya pusztaságot hagy csak maga után.

A murális technika helyspecifikussága cseppet sem hiányzik Norbi képeit szemlélve, hiszen olyan dimenziókat nyitnak meg, amelyek feledtetik velünk mindazt, hogy táblaképeket látunk. Úgy érezhetjük, hogy egy különös kirándulás részesei lehetünk, ahol az érzet és a tudat összemosódása a múlt állandóságát csempészi a jelen forogtagába.

Jánossomorja, Glázer-Kozma Galéria

HERKLI MÁTYÁS: Absolutum yoga et absolutum mater – 2022

Pánczél Petra

Balatoni klisék precízen szerkesztett karikatúrákon

A hangulat ismerős, a látványvilág azonban teljesen egyedi. Nem jelenik meg semmi a már unásig ismételt balatoni tájból. Se hullámzó vízfelület, se távoli tanúhegyek, se fehér vitorlások. Helyette vicces, sőt leginkább ironikus strandjelenetek kerültek a papírra. Törölköző, pettyes labda, fagyi, pufók fürdőzők, meg néhány sűrített történet, amiből akár balatoni legenda is lehet.

Hekk, Balaton, satöbbi címmel nyílt kiállítása augusztusban Herkli Máttyás Barnabás grafikusnak Mindszentkállán, a Jókai7 Galériában. Kétségtelen, hogy a hekk is és a Balaton is (mint vízfelület) nagyon fontos dolog, és afféle önálló entitás, számunkra most mégiscsak a címben szereplő „satöbbi” a lényeg. Az alkotó ugyanis ebbe a felsorolást kiváltó, egyszerű szócskába rejtette el Balaton-sorozatának kulcsfontosságú elemeit, melyek aztán lépésről lépésre bontakoznak ki a látogató előtt. Mind tartalmi, mind technikai (kivitelezési) szempontból meglepve, nevetésre, vagy gondolkodásra késztetve a nézőt. Annál is inkább, mert az egyes rajzok frappáns címet is kaptak, kiegészítve, vagy inkább felerősítve a látottakat. Sokszor felkiáltójel kerül a szövegek végére, ami lehet afféle humoros felszólítás, figyelmeztetés, de ezek a direkt „kinyilatkoztatások” a

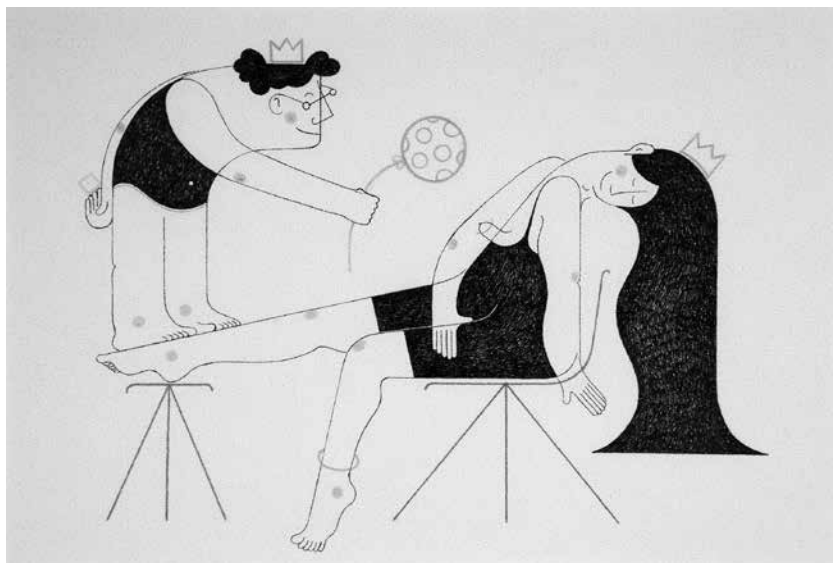
régi hímezett falvédők feliratait is idézik, persze modern kivitelben.

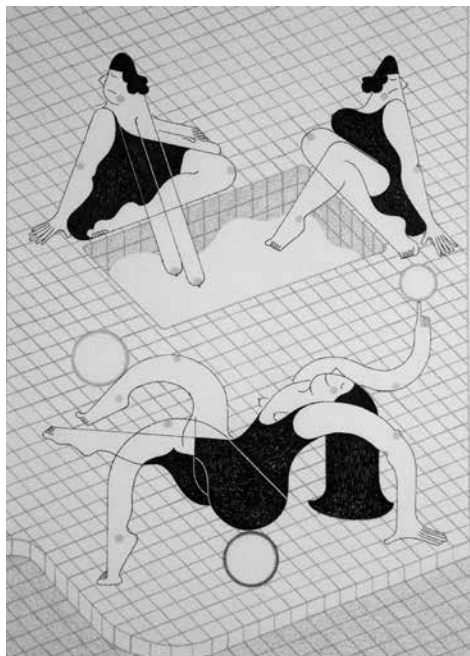
„Addidealabdát nem adom!”, „Hiába a fiam, a fagyiját akkor is elveszem!”, „A régi balatoni reklám a jó reklám!” címek pedig sejtetik, hogy karikatúrákról van itt szó, melyekben múlt és jelen keveredik egymással. Herkli Mátyás munkáinak alapját azok a balatoni klisék adják, melyeket mindannyian jól ismerünk. Vagyis a családi-, baráti fürdőzés szokásai elevenednek meg: a labdázás, a lángosozás, a hűtötáska-cipelés, az iszogatós, na meg a tö-

rölköző alatti, mögötti átöltözések hangulata. (Nem is sejtve, hogy közben kilóg a fenekünk, hiába takarogatjuk magunkat.) Az alkotó ezeket a hétköznapi szituációkat, tipikus balatoni jeleneteket nagyítja fel és tárja elénk, jó sok iróniával fűszerezve. Egyén- és társadalomkritika, közös emlékezetből fakadó történetek, retró hangulat. Mindaz, amit tudunk a balatoni nyaralásról. Amit átélünk gyerekkorunkban, amit a haverok, rokonok meséltek, amit láttunk a tévében.

Utóbbi már csak azért is igaz,

HERKLI MÁTYÁS: Bármennyire nem vagy egy jóképű srác, pöttyöslabdával a legszexibb csajszinál is csak sikered lehet – 2023

mert a grafikus nem titkolja, hogy a Balaton-sorozatot az egykori Film-múzeum csatorna egyik műsora inspirálta; éjszakánként a szocializmus idejéből származó felvételeket vetítettek a Balatonról. Megidézve a SZOT-üdülők lakóival és az NDK turistákkal teli part sajátos világát. A különböző strandjelenetek összevágása és „képfolyammá” elegyítése még inkább leleplezte az egyes pillanatok, cselekedetek, szokások groteszkségét. Ötleteket adva a rajzolónak. De az alkotóra hatott a

pandémia idején futó Egynyári kaland filmsorozat is. És ha már járványhelyzet: Herkli Mátyás balatoni képei jórészt épp a Covid idején születtek. 2020-2023 között mintegy negyven rajzot készített, ennek a fele szerepelt a mindszentkállai tárlaton. A karanténhelyzet fojtogató élménye miatt a Balaton emlékképei kiegészülnek a tó iránt vággyal, sóvárgással. A bezártságérzés, tehetetlenség, magány jól érzékelhető a „Ha nincs Balaton, süti sincsen!” valóban szorult élethelyzetén, de a „Karantén-napfürdő” idilli pillanátán is, ahol a vágyott melegséget és fényt az otthoni szolár-lámpa szórja a „strandolóra”.

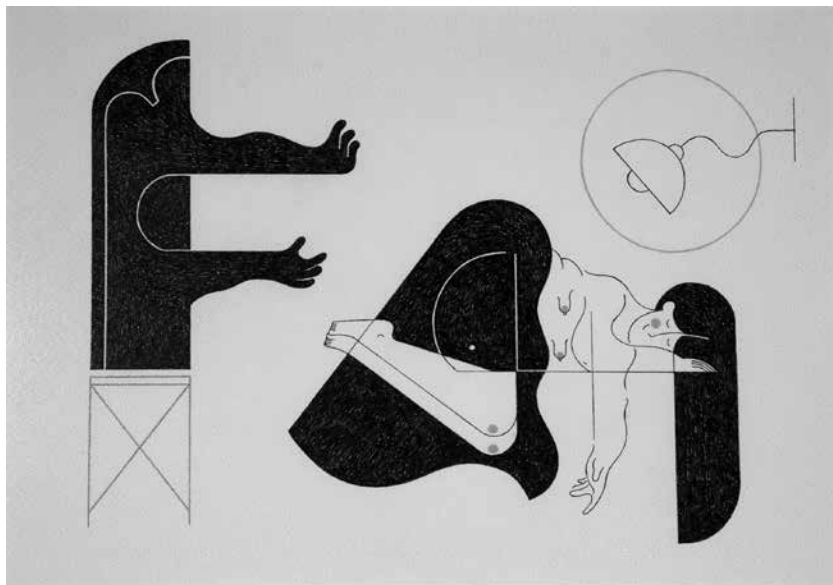
A már említett retró élményen és járványidőszakon túl, tartalmi szempontból van egy harmadik csoportja is a karikatúráknak, melyek már a jelenre fókuszálnak. Egyrészt a strandjelenetek között rendre feltűnik napjaink divatos mozgásformája, a jóga, valamint a medence-party, ami annyira menő dolog, hogy sokszor a természetes vizek helyett inkább a „klórosban” mártóznak meg az üdülők. Másrészt a közbeszédet folyamatosan uraló,

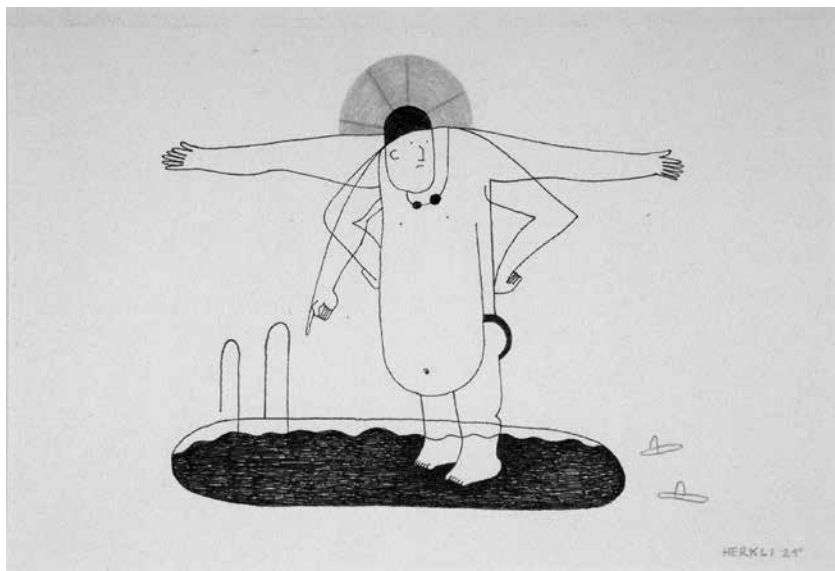
fontos társadalmi kérdések is a rajzlapra kerültek. A „Vigyázz kislány, ha a Balaton partján a hajadat mosod!” és a „Balaton szelleme éjjel is kísért tégedet!” talán a kérértlen udvarlókra, a nemi erőszak veszélyeire hívja fel a figyelmet. A „Nincs jobb dolog annál, mint a Balatonban egy jót szülni” című kép iróniája pedig egyaránt jelentheti a nők biológiai kötelességét túlhangsúlyozó politika kritikáját, vagy a vízben szülést már-már vallássá emelő alternatív mozgalmak kifigurázását.

Herkli Mátyás karikatúráinak

erőssége többek között abban rejlik, hogy bár ismerős helyzetekből, sztereotípiákból merít, nem ragad le a múltnál, a retró hangulatnál. Sokkal inkább egy folyamatosan változó társadalmi közeget mutat be, még akkor is, ha egyes szereplők és kellékek állandónak tűnnek. Mint arról már szó volt, a szocialista nyarak egyszerűsége (és a mából nézve olcsósága) éppúgy ránk köszön a képekről, mint a partmenti jógaórák és a divatos wellness szálláshelyek medencebulijainak légköre. Ami az egyes korszakokat összeköti, az nem

HERKLI MÁTYÁS: A Balaton szelleme éjjel is kísért tégedet! – 2023

HERKLI MÁTYÁS: Jézus nem tud a Balatonban úszni, hisz Ő Jézus. De Jézus tud a Balatonon járni, hisz Ő nem más, mint: Jézus – 2020

más, mint a pöttyös labda. Jelezve: a szokásokat átpasszolhatjuk az utánunk következőknek, de a labda új funkciója, változó használata akár a fürdőkultúra és a balatoni légkör változásait is szimbolizálhatja. A vízben labdázás jelentheti a felhőtlen gyermekkor szünidei strandolásait, ami a szülőknek néha inkább nyűg, mint öröm. Ha viszont a felnőtt jógázóknál van a labda, az az egyensúlyi állapotra, harmóniára való törekvés gesztusa. Persze az is előfordulhat, hogy pont a labda bontja meg a rendszert. A „Mindig az a kurva pettyes labda!” című kép-

nél csak találgathatjuk, hogy a már-már cirkuszi mutatványosoknak tűnő egyensúlyozóknak az e célja, hogy megtartsák a labdát a torony tetején, vagy épp a felrúgott laszti miatt borul mindjárt össze az egész konstrukció?

Azt is tegyük hozzá, hogy Herkli Mátyásnál nem aszkéta testű jógit látunk, hanem sokkal inkább olyan – kissé gömbölyded – alakokat, akik túl sok lángost, hamburgert és sört fogyasztottak az elmúlt évtizedekben, így még groteszkebbé válik az egész jógamutatvány. Mindez azt sejteti, hogy a szereplők nem

életmódváltásba kezdtek, hanem csak az aktuális trendeknek akarnak megfelelni.

Ha a konstrukció szót emlegettük, érdemes azt is megjegyezni, hogy a zalaegerszegi születésű, jelenleg Budapesten élő alkotó nem grafikusként, hanem építészként kezdte pályafutását. A Soproni Egyetem építőművész szakán szerzett ismeretek pedig visszaköszönnek a rajzokon. Egyenes vonalakból, párhuzamosokból, derékszögekből, rácsokból és geometrikus alakzatokból építi fel precízen szerkesztett, balada-szerű történeteit. Ráadásul ez az egyedi képi világ kézi rajzolással bontakozik ki a lapon, szinte milliméterről milliméterre. Elmondása szerint stílusára hatott az 1950-es, '60-as évek hazai grafikaművészete és a könyvillusztrációk világa. Sőt, a Bauhaus-iskola is; ez nemcsak a vonalvezetésén, hanem a karikatúrák színvilágán is tetten érhető. A fekete-fehér alapot csak kevés színnel, főleg pirossal, sárgával, kézzel vagy zölddel egészíti ki.

Pár éve animációs filmekkel kezdett el foglalkozni, így ezek képi és technikai hatása is fellelhető a

munkákban. Többször előfordul, hogy alakjainak több keze vagy lába van, mint amit a természet „rendelt”. Nyilván ez nem az anatómiai ismeretek hiánya, sőt még azt sem mondhatjuk, hogy fantázialényeket ábrázol. Sokkal inkább arról van szó, hogy a mozdulatokat így fejezi ki. Figurái, bár látszólag statikusnak tűnnek, sokszor nagyon is mozgásban vannak; emelgetik kezüket-lábukat (ahogy egy jógaórán, vagy labdázás közben illik).

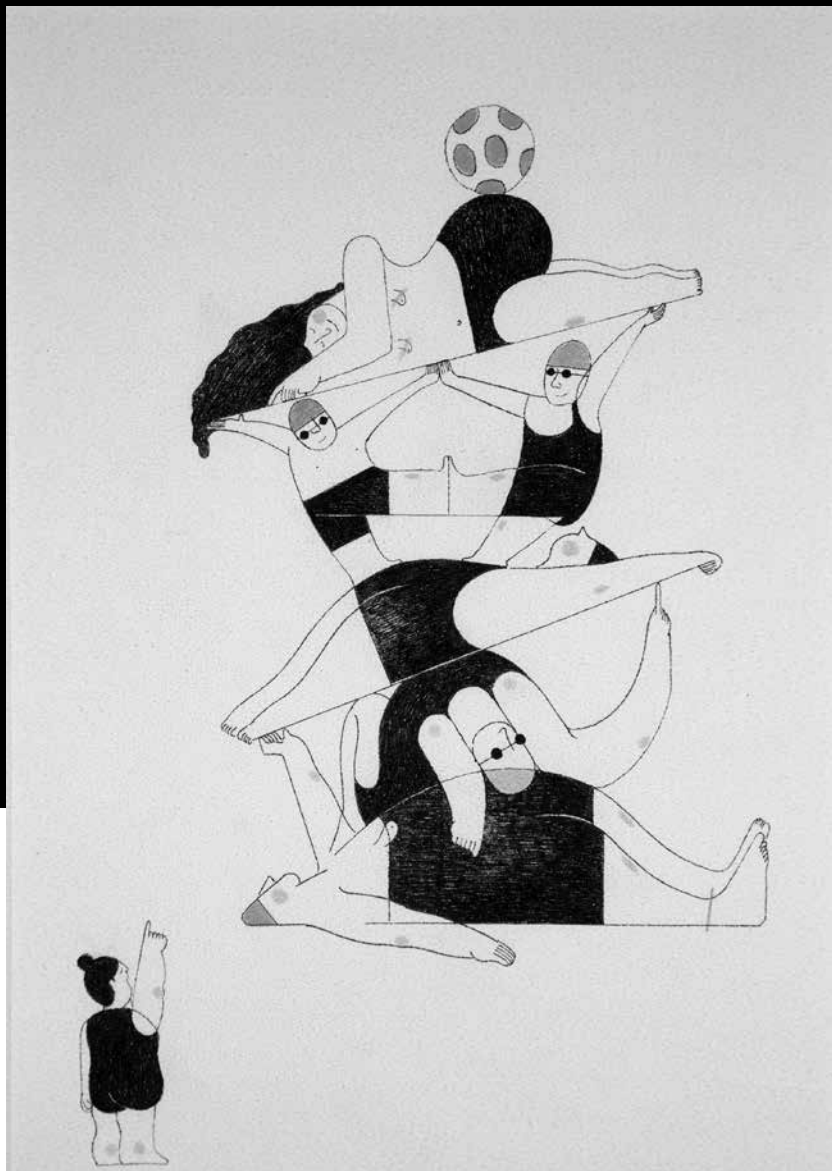
A mindszentkállai kiállítás családias hangulatban szerveződött, melyet az egyetemi évek alatt megismert barátai, Krizbai Gergely és Juhász Kristóf író nyitottak meg. De egy szerelmes performanszra is sor került Krizbai Domokos (zenész), Grecsó Zoltán és Egerházi Thalia (táncművészek) jóvoltából. Juhász Kristóf pedig egy mesét írt az alkalomra, melyből kiderül, hogy Herkli Mátyás nem más, mint „a szárnytolával homokba rajzoló angyal”. Arra hivatott, hogy gyorsan lerajzoljon másokat, mielőtt azok észrevennék. De csak azért, hogy az egyes jelene- teken nevetni lehessen, míg a világ, világ...

Lapszámbemutató 2023/3

Idei harmadik számunk bemutatóját 2023. szeptember 8-án tartottuk Zalaegerszegen.

A Pannon Tükör idén is fesztiválozott

Lapunk évek óta részt vesz a különböző nyári irodalmi-kulturális fesztiválokon, idén sem volt ez másként. A baranyai Ördögkatlan összművészeti fesztiválon a Cseh Tamás és Csengey Dénes megtalált dalaiból készített előadás, illetve az abból megjelent nagylemez bemutató programjaiban, a zalai Szentgyörgyváron rendezett Margófeszten házigazdaként. A Katlanban a Pannon Írók Társasága társkiadásában megjelent Cseh-Csengey lemezeiről Beck Zoltánnal, Szűcs Krisztiánnal és Csengey Balázssal, a Margón Szálinger Balázs költővel beszélgetett Nagygéci Kovács József.

HERKLI MÁTYÁS: Mindig az a kurva pettyes labda – 2021

Szerzőink

Balogh Ádám (1981, Budapest) költő, író, fotográfus

Burnat, Kazimierz (1943, Szczepanowice)

lengyel költő

Cséby Géza (1947, Keszthely) író, költő, műfordító

Didi Xénia (1992, Panyola) költő, református lelkész

Gomez Rivas, Rudy Alfonso (1977, Poznan)

guatemalai költő

Kerényi Tamás (1973, Anglia) költő

Kulcsár Bálint (1985, Zalaegerszeg) levéltáros

Kuzmin, Mihalil Alekszejevics (1872-1936)

orosz költő, író, zeneszerző

Lángi Péter (1942, Keszthely) költő, műfordító

Molnár Krisztina Rita (1967, Budapest) költő, író

Nagy Antal Róbert (1974, Keszthely) költő

Németh Attila (1979, Mosonmagyaróvár) művésztanár

Osewska, Janina (1955, 1955) lengyel költő

Pánczél Petra (1977, Zalaegerszeg)

kulturális újságíró

Rajnai Rotter Csaba (953, Keszthely) prózaíró

Szabó Benedek (1987, Baja) költő, dalszerző

Szálinger Balázs (1978, Keszthely)

költő, író, drámaíró

Szénási Miklós (1967, Debrecen) költő, író

Szolcsányi Ákos (1984, Berlin) költő, író, műfordító

Tatár Sándor (1962, Budapest) költő, műfordító

Tóth Norbert (1978, Zalaegerszeg) képzőművész